

تحلیل محتوای جرایم مکان محور شهر تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۸ خورشیدی مطالعه موردی: محله‌های نارمک، نازی آباد و پونک^۱

میترا کلانتری*، اسماعیل شیعه**، مجتبی رفیعیان***

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۷/۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۲/۲

چکیده

جرم و ناامنی، یکی از پایدارترین چالش‌های زندگی شهری و مقوله‌ای اولویت‌دار در کیفیت زندگی در فضاهای شهری است. شهر بزرگ تهران دارای بیشترین سهم نسبت جمعیت به جمعیت شهری کل کشور و جرم‌خیزترین شهر ایران است. قرائت‌های نوین از مکان و تجزیه و تحلیل‌های خردمحور مکان‌مبنا، یکی از راهکارهای نوین عملیاتی پیشگیری وضعی جرم است که تاکنون به صورت نظری و عملیاتی مورد توجه متولیان و اندیشمندان حوزه امنیت شهری قرار نگرفته است. این مطالعه، مختصات آماری و مکان‌های نهایی جرایم در بین سه محله از شهر تهران را بررسی نموده است. رویکرد مطالعه، کمی و ابزارهای پژوهش، تحلیل محتوای کمی به کمک گزاره‌های استنتاجی و شاخص‌های تحلیلی مرکب خرد مقیاس و میانی مقیاس جرم شناختی است. جامعه آماری تحقیق، شامل وقایع خبری روزانه ثبت شده هفت روزنامه سراسری ایران، کیهان، اعتماد، شرق، جام جم، دنیای اقتصاد و رسالت در پایگاه داده‌های تمام متن وب سایت «مگ ایران» از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۸ خورشیدی، ۱۱۰۰ پرونده و ۲۹۰ مورد مکان خالص جرم خیز است. قلمرو مکانی تحقیق، شامل سه محله نارمک، محله نازی آباد و محله پونک در شهر تهران است. جرایم سرقت، زورگیری و قتل به ترتیب بالاترین سطح فراوانی مشترک جرایم را در بین محلات هدف داشته‌اند. سرقت در محله نارمک و زورگیری و قتل در محله نازی‌آباد فراوانی بیشتری داشته است. محله نازی‌آباد در شاخص‌های تطبیقی آماری - موضعی مطالعه به نسبت دو محله دیگر از معضلات ناامنی شهری بیشتری برخوردار است. مکان خانه مسکونی در جرم سرقت و شبکه معابر در جرایم زورگیری و قتل اصلی‌ترین مکان‌های جرم محلات بوده‌اند. حریم شخصی شهروندان و نیز فضای مشاع حرکتی همانند خیابان‌ها و میدانی در این سه فضای جغرافیایی از ضریب ناامنی بسیار بالاتری به نسبت مکان‌های مالکیتی برخوردار بوده‌اند. در پایان، تجزیه و تحلیل‌های مکان‌مبنایی به تفکیک مختصات آماری و موضعی جرایم ارائه شده و پیشنهادهای نیز برای هر محله و مطالعات آتی ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی

جرم، جرم‌شناسی مکانی، تحلیل محتوا، شهر تهران.

۱- این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «تبیین اثرات مدیریت مکان بر امنیت فضاهای عمومی شهری در کلان شهر تهران» به راهنمایی نگارنده دوم و مشاوره نگارنده سوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب است.

mitra582001@yahoo.com

es_shieh@iust.ac.ir

rafiei_m@modares.ac.ir

* گروه شهرسازی، دانشکده فنی مهندسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

** استاد گروه شهرسازی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

*** دانشیار گروه شهرسازی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر، تهران، ایران

مقدمه

امروزه، ناامنی، جرم و جنایت یک موضوع و چالش اساسی برای بسیاری از شهرها و به ویژه شهرهای بزرگ جهان است. میزان هزینه‌های صورت گرفته شامل خسارت‌های مادی و معنوی ناشی شده از آن، یکی از معیارها و نمایان‌گرهای کلیدی در این حوزه است. دانشمندان؛ در شناخت ماهیت جرم، بر پیچیده بودن مقوله جرم و لزوم فاصله‌گیری از ساده بودن ماهیت آن تاکید دارند. پیش‌فرض‌های اخیر سیاست‌گذاری در این حوزه، اساساً جهت‌گیری تک‌زمینه‌ای نداشته و نیازمند شناخت، دخالت و کنترل عوامل گوناگونی است. شکل‌گیری انواع نظریه‌های مختلف در حوزه جرایم نیز به دنبال تجدیدنظر در نظریه‌های سنتی معطوف به «اراده آزاد و مطلق» مجرمان به سوی شناخت محدودیت‌های مختلف حاکم بر آنان متمرکز است. از این رو و بنابر حساسیت‌های این موضوع، مرتباً و بیشتر از پیش بایستی در جستجوی شناخت این محدودیت‌ها و ارتقاء شیوه‌های موجود کنترل، مدیریت و پیشگیری از جرم به ویژه در سطح مکان بود. در این شرایط، دیگر لزوماً نمی‌توان با شیوه‌های سنتی پلیسی الگوهای کشف جرم همانند رجوع به آلبوم مجرمان کهنه‌کار و قدیمی، به پیشگیری‌هایی فعال و موثری در این حوزه دست یافت. از سوی دیگر، پیچیدگی‌های زندگی شهرنشینی و تبعات جدیدی همانند تولد «جامعه ریسکی»^۲ (Beck, 1992) و مشکلات محیطی محتمل ناشی از آن در سطح شهرها خطرانی همانند انباشت تصاعدی جرایم و عدم کارایی در مدیریت جرم و یا ایجاد شرایط غیر همسان با روند سال‌های پیش در پخشایش الگوی جرایم را با خود به همراه خواهد داشت. بر طبق گزارشات ادواری سازمان ملل، جرم در مناطقی از آسیا، آمریکای جنوبی و قاره آفریقا یک مسئله جدی قلمداد گردیده است. بر این مبنای اهمیت این امر برای شهر تهران با عنوان ناامن‌ترین شهر میان شهرهای ایران و ضعف این شهر بزرگ در شاخص‌های جهانی ایمنی و امنیت شهری بسیار بالا است. در این میان، در دهه‌های اخیر، نقش «فضا» و «مکان» در دانش جرم‌شناسی محیطی فوق‌العاده گسترش داشته و به طور مشخص، «مکان» به یک موضوع کانونی در جرم و پیشگیری از جرم بدل شده است. با این وجود، و به رغم پیشرفت‌های نظری رخ داده جهانی، این رویکرد و قرائت‌های نوین از جایگاه مکان در امنیت‌بخشی به مکان‌ها و فضاهای شهری در بین متون داخل کشور هنوز ناشناخته باقی مانده است. بر این مبنای تحلیل‌های مکانی مبتنی بر تحلیل محتوای همزمان آماری و مکانی جرایم می‌تواند در این حوزه موثر واقع شده و ابعاد ناشناخته مکانی جرم در شهری همانند تهران و محله‌های آن را آشکار نمایند. در این زمینه بایستی یادآوری نمود که تاکنون، تحلیل‌های مکان‌محور به ویژه با قرائت‌های نوین آن از جرایم در محلات شهر تهران علی‌رغم تدوین گزارش‌های اخیر همانند «گزارش رصد کیفیت زندگی شهر تهران» در سطح شهری و یا تدوین اسنادی همانند «اسناد راهبردی توسعه محله‌ای» و یا اسناد عام «برنامه توسعه محلات» در اختیار مردم، محققان، ذینفعان، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران نیست و به نوعی خلاء در این زمینه وجود دارد. در این میان، استفاده از بستر خبری «رسانه‌ها» در پوشش دهی به وقایع انتظامی محدوده‌های کلاتری و سرکلاتری‌های شهری برای شناسایی این مهم بسیار می‌تواند کارساز واقع شود و کاستی‌های احتمالی در خصوص محدودیت‌های دسترسی و دست‌یابی محققان به داده‌های جرایم از دستگاه‌های انتظامی همانند دستگاه اجرائی پلیس را برطرف نماید. به علاوه، این مهم، می‌تواند در رفع ناشناخته ماندن اهمیت داده‌های ثانویه در تجزیه و تحلیل اطلاعات جرایم شهری نیز موثر واقع شود. بر این اساس، هدف اصلی این مطالعه، شناسایی و تجزیه و تحلیل آماری - موضعی جرایم سه محله شهر تهران در مقیاس خرد تحلیل جرایم شهری است. محلات مورد تاکید در این مطالعه، محله نارمک در شرق تهران، محله نازی‌آباد در جنوب تهران و محله پونک در شمال غرب این شهر است. انتخاب این محدوده‌های سه‌گانه مطالعه، به دلیل همسویی با اهداف رساله دانشجویی محقق و تنوع مشخصه‌های بافت شهری این محلات از لحاظ مساحت، جمعیت، قدمت، موقعیت جغرافیایی در سطح شهر به عنوان سه بافت گوناگون و متفاوت در شهر بزرگ تهران است. علاوه بر این تفاوت‌ها، شباهت‌هایی در مشخصه‌های استقرار این بافت‌های شهری و شباهت‌هایی نیز در تکرار ضریب ناامنی دو محله نازی‌آباد و پونک از بین سه محله انتخاب شده در اسناد موجود فرادستی دیده می‌شود. به طوری که طی سال‌های اخیر، امنیت یکی از مهم‌ترین مقوله‌های مورد تاکید کیفیت زندگی شهروندان در منطقه ۱۶ (مهندسان مشاور نقش محیط، ۱۳۸۴: ۷-۱) در محله نازی‌آباد (برنامه توسعه محله نازی‌آباد، ۱۳۹۸: ۲۳) و در محله پونک (گزارش رصد کیفیت زندگی شهر تهران، ۱۳۹۴) بوده است. هم‌چنین، بر اساس برآیند مطالعات انجام شده و بر اساس گزارش مستند شهرداری منطقه هشت نیز میزان امنیت در محله نارمک در سطحی متوسط ارزیابی شده و نیازمند ارتقاء است (سند راهبردی توسعه محله نارمک، ۱۳۹۲). بر اساس این مقدمه و طرح مسئله، این مطالعه به دنبال پاسخگویی به سؤالات زیر است. الف - مکان‌های خرد جرم خیز سه محله نارمک، نازی‌آباد و پونک شهر تهران در دهه ۱۳۹۰ خورشیدی کدامند و فراوانی و برتری جرم در آن مکان‌ها به چه شکلی است؟ ب - چه روابط، شباهت‌ها و تفاوت‌هایی مابین پرونده‌های آماری - موضعی جرم خیز مکانی در بین سه محله مورد مطالعه وجود دارد و چگونه می‌توان آنها را تجزیه و تحلیل نمود.

مبانی نظری

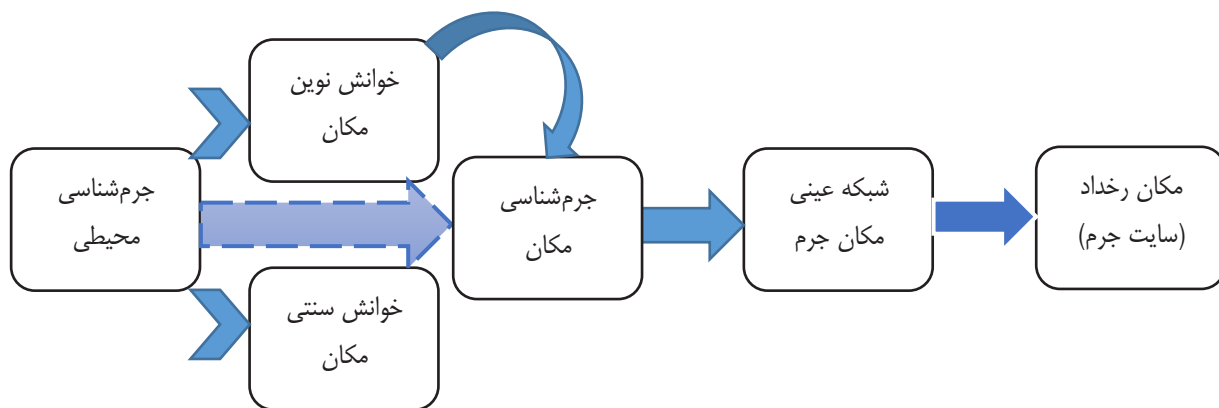
گات فردسون و هیرسچی^۳ در آراء نظری عام خود از تبیین جرم معتقد هستند که رخداد محدود و مقید شده جرم، نیازمند شرایط ویژه و متفاوتی همانند فعالیت، فرصت، هم‌آورد، قربانی، ابزار و... است (Morrison, 1995:21). خاستگاه و نقش «مکان» در جرم از همین محل قابل شناسایی و ارزیابی می‌باشد. از این منظر، در چهل سال اخیر تمرکز بر نقش «فضا» و «مکان» در جرم به طور وسیع مورد توجه جرم‌شناسان محیطی قرار گرفته است (Groff, Weisburd, Yang, 2010:7-8). این سطح وسیع از توجه در ادبیات جرم‌شناسی از دو منظر نظری متفاوت قابل خوانش است. یکی خوانش‌های سنتی از مکان و دیگری خوانش‌های نوین از مکان. در خوانش‌های سنتی، «مکان»؛ تنها به عنوان یک عامل اولیه در کنار دیگر عوامل موثر در رخداد جرم همانند زمان، مهاجم، ابزار و... قرار گرفته و فراتر از آن دیگر نقش، ماهیت و جایگاه مستقل یا کانونی دیگری برای آن در نظر گرفته نمی‌شود. از این منظر، «مکان»، در تداوم رویکردهای قبلی جرم‌شناسی و در زیرمجموعه‌ای از مجموعه عناصر موثر در دو رهیافت عمده تحلیل کلان‌مقیاس^۴ و تحلیل مقیاس میانی^۵ از جرم قرار می‌گیرد. «بررسی فضایی جرایم در سطح محلات» و تحلیل‌های برآمده از نظریه «بی‌نظمی و آشفتگی اجتماعی»^۶ در این مقیاس از مکان، عموماً در مطالعات مکان‌محور با این خوانش از مکان همخوانی دارند. نظریه‌های فعالیت روزمره عادی^۷، فضاهای قابل دفاع^۸، پنجره‌های شکسته^۹، نظریه انتخاب منطقی^{۱۰} از جمله نظریه‌های کلاسیک در این قرائت نخستین هستند. «نظریه فعالیت روزمره» از این نظر برای خوانش‌های نوین جرم از مکان اهمیت دارد که خاستگاه اولیه فن پیشگیری مدیریت مکان^{۱۱} و ایده نقش مدیر مکان^{۱۲} در مثلث دوم جرم^{۱۳} به همین نظریه باز می‌گردد. با این حال، اندیشمندان شاخص دیگری نیز همانند جین جکوبز^{۱۴} با ایده تقویت مردمی استقرار امنیت به شکل بدون نیاز به حضور فیزیکی و پُر رنگ پلیس به کمک دو ایده ارزشمند چشم‌ناظر^{۱۵} و محیط و خیابان امن، و اشخاص سرشناس دیگری نیز همانند اسکار نیومن^{۱۶} و بیل هیلیر^{۱۷} فقید نیز در این زمینه مطرح هستند. اسکار نیومن، به دلیل خوانش مطالعه کلاسیک خود از تحلیل‌های میانی و خُرد مقیاس در سطح آپارتمان‌های شهر جرم خیز نیویورک و مطرح‌سازی ایده ناب فضاهای بی‌دفاع و فضاهای قابل دفاع از این نظر پیشگام در شناخت و تحلیل مدیریت فضاهای شهری از منظر جرم‌شناسی محیطی و طراحی محیطی می‌باشد. بیل هیلیر نیز نه تنها به دلیل پیشگامی در طرح‌ریزی فن چیدمان فضا و ردیابی ارتباطات مابین این ایده و اثرات نوع چیدمان و نحو فضا با پدیده‌ها و معضلات اجتماعی همانند مقوله جرم و ناامنی در محیط‌های شهری و کلان‌شهری شناخته می‌شود، بلکه وی در تحقیقات متأخر خود کمک شایانی به ادراک پیچیدگی پدیده جرم برداشته است. هیلیر در تحقیقات اخیر میکروسکوپی خود به کمک نرم‌افزارهای کمی سنجش‌گر نحو فضا، قویاً از پیچیدگی استقرار فضاهای شهری با پیچیدگی‌های رخداد جرم دفاع کرده و خوانش‌های پیشینی خطی از جرم همانند روابط خطی افزایش جرم با افزایش تراکم جمعیت را به چالش کشیده و بر دوری از نگرش‌های مطلق از محیط و روی‌آوری به نگرش‌های چندوجهی و نگره‌های نسبی عناصر مستقر در فضا تاکید دارد (See, Hillier & Ozlem, 2005). در بازگشت به خوانش‌های نوین از مکان، به دنبال چرخش‌های رویکرد جرم‌شناسی محیطی به جرم، در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی به تدریج مقیاس تحلیل مکان در جرایم تغییر می‌کند و تعداد تحقیقات در این حوزه از دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد قویاً مشهود گردیده است (عسکری و رجبی، ۱۳۹۵: ۹۴). در آراء و اندیشه‌های جدید، بر نقاط و محیط‌های خُرد شهری^{۱۸} و بر شناخت عمیق از نقش جدید مکان، ویژگی‌ها و ماهیت نادیده‌شده مکان در جرم تاکید می‌گردد. در تحلیل‌های جدید، ویژگی‌هایی همانند جرم و محیط بلافصل آن^{۱۹}، علت رخداد جرم^{۲۰}، تنظیمات جرم^{۲۱} و شناخت «مکان‌های معین جرم»^{۲۲} مورد توجه است (Bottoms & Wiles, 2002:621) (Carrabine, 2009:138) (Sidebottom & Wortley, 2016:157-175) (Boba Santos, 2017:74) استناد به مکان‌های پُر تکرار جرم تحت عنوان «مکان‌های داغ»^{۲۳} از نخستین دستاوردهای پیشگام در این حوزه است (Clark & Eck, 2005:40) (Crowe & Fennelly, 2013:33) که به تدریج سبب‌ساز تداوم تحقیقات بیشتر در جهت شناخت بیشتری همانند ویژگی‌های مکان^{۲۴}، خوشه‌ها در مکان^{۲۵} (See, Eck and Weisburd, 1995:8) (Eck, Clarke, Guerette, 2007:226-234)^{۲۶} می‌گردد. این دوره را می‌توان تجمع جرم در حول تاسیساتی با عنوان «تاسیسات ریسکی»^{۲۶} در کنار ادوار سطوح کلان و میانی تحلیل جرم، سطح خُرد تحلیل مکانی جرم نامید. همچنین، مقیاس تحلیل در این سطح خُرد مقیاس شامل حوزه‌هایی همانند بلوک‌های محله‌ای، یک تقاطع، یک ایستگاه اتوبوس یا یک ایستگاه مترو است (Loukaitou-Sideris, 2012: 93-94). این مجموعه از پیشرفت‌های نظری تا به حدی است که خود منجر به تولد شاخه‌ای جدید از جرم‌شناسی مبتنی بر مکان‌های خُرد با عنوان «جرم‌شناسی مکان»^{۲۷} در کنار شاخه مادر جرم‌شناسی محیطی می‌گردد. در جرم‌شناسی مکان؛ مکان‌ها، ویژگی‌ها و اثرگذاری‌هایی معین در جرایم داشته و به جای نقش کلان جامعه یا مقیاس میانی محلات، این بار مقیاس خُرد مکان در قالب آدرس‌های خُرد دقیق، مکان‌های معین

نهایی و... اهمیت می‌یابند. در «جرم‌شناسی مکان»، «ویژگی‌های فیزیکی مکان‌ها» نیز در کنار خود محله یا محلات، به‌ویژه در غیاب ابزارهای نظارتی و حراستی، خود مسبب جرم تلقی می‌گردند (Kikuchi, 2010:10). در واقع در این قرائت نوین، حتی شکل‌گیری جرم در «محلات جرم‌خیز» نیز به هر دو عنصر «بافت محله» و فرصت‌های برآمده از «مقرها و آدرس‌هایی معین» در محیط مصنوع نیازمند است (Paulsen, 2013: 16-17). در این ادبیات نظری نوین، «مکان» بر خلاف خوانش سنتی اهمیتی فوق‌العاده یافته و «مکان جرم»، تنها یک سایت و یک فضای «تک‌بعدی» نیست، بلکه مکان شامل ابعاد وسیع‌تری از لحاظ ویژگی، ماهیت و نوع پوشش است. تحقیقات تجربی صورت گرفته با این خوانش از مقیاس از مکان نیز قابلیت‌های شگرفی را از یک سو برای تبیین رخداد و از سوی دیگر برای پیش‌بینی و پیشگیری از جرم در مکان را نشان داده‌اند (Kikuchi, 2010:1) (Weisburd et al, 2012:9, 26,51, 94) (Loukaitou-Sideris, 2012: 93-94). پیامد نهایی این چرخش از ابعاد و مقیاس کلان و میانی تا ابعاد و مقیاس خرد مکان، در توسعه ابعاد ذهنی و عینی مکان به صورت شکل‌گیری یک «شبکه مفهومی - عینی مکان» در جرم است. جدول ۱، نگاهی دقیق‌تر بر این دستاوردهای نوین مکان‌محور دارد.

جدول ۱- شبکه مفهومی و عینی مکان در ادبیات نوین جرم‌شناسی مکانی

ردیف	شبکه مفهومی - عینی مکان	نمونه متون	ردیف	شبکه مفهومی - عینی مکان	نمونه متون
۱	مکان‌های داغ	Sherman et al, 1989	۸	سایت‌های جرم ^{۳۲}	Madensen & Eck, 2013
۲	تاسیسات مکانی ریسکی	Eck & Weisburd, 1995 Eck, Clarke, Guerette, 2007	۹	مکان‌های همگراننده ^{۳۳}	Madensen & Eck, 2013
۳	مکان‌های خوشه‌ای	Eck & Weisburd, 1995	۱۰	مکان‌های راحتی ^{۳۴}	Madensen & Eck, 2013
۴	مکان‌های دردرساز ^{۳۵}	Eck & Guerette, 2012	۱۱	مکان‌های تباه شده ^{۳۵}	Madensen & Eck, 2013
۵	مکان‌های سرتاسری ^{۳۶}	Eck & Guerette, 2012 Madensen & Eck, 2013	۱۲	مکان‌های شبکه‌ای ^{۳۶}	Herold, Biehl, Madensen, 2017
۶	مکان‌های مجاور ^{۳۰}	Eck & Guerette, 2012 Madensen & Eck, 2013	۱۳	مکان‌های چندکاربردی ^{۳۷}	Herold, Biehl, Madensen, 2017
۷	مکان‌های مالکیتی ^{۳۱}	Eck & Guerette, 2012 Madensen & Eck, 2013	-	-	-

در حوزه پیشگیری مکانی نیز دو مفهوم مدیریت مکان و مدیریت ریسک^{۳۸} در پیشگیری موضع‌محور یا پیشگیری وضعی جرم بسیار حائز اهمیت هستند. «مدیریت مکان»؛ یک مجموعه اقدام از فرآیندهایی معرفی شده که در آن مالکان، کارکنان آن ملک یا مکان و سایر افراد برای برقراری کارکردهای یک مکان به منظور سازماندهی محیط اجتماعی و فیزیکی یک موقعیت معین به کار می‌بندند. این فرآیندها در یک تقسیم‌بندی معرفی شده شامل چهار دسته اقدام «سازماندهی فضای فیزیکی مکان»^{۳۹}، «تنظیمات اجرایی مکان»^{۴۰}، «کنترل دسترسی‌ها»^{۴۱} تملک مطلوب منابع و «مداخلات منابع‌محور»^{۴۲} در یک مکان معین هستند (Madensen, 2007: 19). این مفهوم، در امتداد مفهوم مکمل اولیه خود یعنی «مدیر مکان» است. در تعاریف موجود، «مدیر مکان» از شخص تنظیم‌کننده کارکردهای یک مکان (Scott et al, 2008:235-236) تا «مراقبت‌کننده از مکان»، «تنظیم‌گر رفتار» در یک مکان (Eck & Weisburd, 1995:6) تا «کنترل‌کننده رفتار» در یک موقعیت معین (Clarke & Eck, 2005:129) یاد شده است. مدیریت ریسک نیز در تعریف عبارت است از تخمین، معرفی و آگاهی‌بخشی از ریسک‌های جدی و نیز استقرارسازی مجموعه اقداماتی در جهت حذف آنها با رویکرد «جلوگیری از زیان»^{۴۳} (Johnston & Shearing, 2003:75-76). اهمیت مدیریت ریسک و ایمنی در مکان بدان‌جا باز می‌گردد که این مکان‌های ناامن می‌توانند دامنه‌ای از مکان‌های اصلی جرم تا مکان‌های پشتیبان جرم (Madensen & Eck, 2013a:570-571) را پوشش داده و از این رو اعمال مدیریت ریسک بر روی یک دسته از مکان‌های جرم، می‌تواند یکی از مهم‌ترین و در دسترس‌ترین راهکارهای عملی پیشگیری وضعی از جرم و مکمل اعمال فنون پیشگیری وضعی از جرم همانند فن مدیریت مکان باشد. بنابر این مبانی نظری چند وجهی، تصویر ۱، چارچوب نظری تحقیق را نشان می‌دهد.

تصویر ۱- چارچوب نظری تحقیق

پیشینه تحقیق

در حوزه تحقیقات جرم‌شناختی شهری عموماً خوانش‌های سنتی از مکان در مقیاس محله‌های شهری متداول است. در خصوص پیشینه مطالعاتی تحقیق؛ این پژوهش‌ها در سه دسته قرار می‌گیرند. در دسته نخست، مطالعات انجام شده شاخه‌های مختلف علوم شهری در حوزه جرم، امنیت، احساس امنیت، ادراک امنیت، ایمنی و... در شهر تهران می‌باشند که از تعداد فراوانی بالایی برخوردار هستند. اکثر این متون در مقیاس شهری با زمینه تحلیل‌های محیطی «میانی مقیاس» و رویکردهای اثباتی و کاربردی به ویژه در محیط‌های سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی، و یا به کمک نرم‌افزارهای کمی سنجش گر چیدمان فضا تهیه و تدوین شده‌اند (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۲) (غنی‌زاده و کلاتری، ۱۳۹۱) (زلفی‌گل و سجادزاده، ۱۳۹۶: ۵۳). با این حال در همین گروه از متون حوزه جغرافیا و محیط، رگه‌هایی از توجه پراکنده به یک مکان معین و مدیریت آن مکان به شکل مستقیم (رحیمی و صبوری، ۱۳۹۶) و یا به شکل غیرمستقیم (تقوایی، رفعیان، رضوان، ۱۳۹۰) (حسینی و کاملی، ۱۳۹۶) نیز مشاهده می‌شود. دسته دوم، تحقیقاتی مبتنی بر تحلیل محتوای جرایم در میان جرایم روزنامه‌ای (افقهی و نقیب‌السادات، ۱۳۹۱) (شایگان، ۱۳۸۹: ۹۱) (Margagliotti, Bolle, Rossy, 2019:1) هستند که صرفاً رویکرد رسانه‌ای و تحلیل پیام و نحوه پخش انواع جرایم در آنها غلبه دارد. در دسته سوم و در میان مطالعات مستقیم با رویکرد خرد مکان محور نیز مقالات بسیار محدودی هم به شکل نظری (مقیم، ۱۳۹۶) (کلاتری، شیعه، رفعیان، ۱۳۹۹: ۵۴-۵۵) و هم به شکل کاربردی (احمدآبادی و همکاران، ۱۳۸۶) تدوین شده‌اند. مکان‌های خرد مطالعاتی این متون، تک مکان‌هایی هستند که از پیش توسط محقق انتخاب شده و از قبل معلوم هستند. با این وجود، در این نمونه متون معطوف به رویکردهای جدید از مکان، جرم و مدیریت مکان و خوانش‌های نوین از مفهوم مکان؛ هیچ کدام رجوعی مستقیم به مبانی نظری مکان محور و تحلیل‌های نظری خرد از جرایم، سرخ‌ها و خاستگاه‌های پیدایش آن نداشته و به صورت غیرمستقیم به بررسی نقش و اهمیت مکان در جرم پرداخته‌اند. در مقابل، این مطالعه به طور مستقیم تمرکز بر الگوی خردمقیاس مطالعات مکانی داشته و علاوه بر توجه به ویژگی‌های میانی مقیاس محلات مورد مطالعه، تمرکز اصلی خود را به طور مستقیم بر مکان‌ها و سایت‌های نهایی جرم در این محلات قرار داده و از این نظر خوانش‌های نوین از مفهوم مکان را در میان متون داخلی بسط بیشتری داده است. در میان منابع خارجی نیز تعداد قابل توجهی از متون تا کنون بر روی موضوع «مکان» متمرکز بوده‌اند ولی حجم متون ناظر بر مقوله «مدیریت مکان» «مدیریت مکان» هم از حیث نظری، مدل‌سازی‌های نظری از آن و هم از حیث ارزشیابی کارایی و هم از لحاظ پژوهش‌های کاربردی بسیار محدود هستند (Welsh & Farrington, 2009: 99) (Douglas & Welsh, 2020: 8). در خصوص پیشینه عملی تحقیق نیز جهت‌گیری‌های نوین از مکان بیشترین سطح از تجلی عینی و نمود خود را در فنون نوین پیشگیری از جرم همانند مدیریت مکان و یا اشکال دیگری از پیشگیری موقعیتی همانند گاردهای گشت زنی^{۴۴}، نظارت بر محله^{۴۵} و یا شیوه‌های نوین استقرار امنیت شهری همانند پلیس بخش سوم^{۴۶} در کشورهای مختلف جهان همانند هلند، انگلستان، استرالیا و آمریکا داشته است (Clarke, 2005:47) (Mazerolle & Ransley, 2006:191) (Welsh, Farrington, O'Dell, 2010: 11-12) (See, Schneider, 2015) (See, Eck & Guerette, 2012: 166-170). در مجموع، رویکرد و نوع تحقیق انجام شده در این مطالعه با توجه به کاستی‌های موجود و قید شده، دارای تازگی و نوآوری به ویژه در سطح متون داخل کشور است.

روش تحقیق

رویکرد این مطالعه، کمی و ابزار اصلی آن برای تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوای کمی است. این ابزار به دو شکل کمی و کیفی به محققان برای جستجو و ردیابی محتوایی «واحد‌های تحلیل» و اضافه نمودن بار محتوایی به دانش، یاری می‌رساند و نوع کمی آن پیشینه قدیمی‌تری به نسبت «تحلیل محتوای کیفی» دارد. «تحلیل محتوا» به عنوان یک ابزار استنتاج مفهومی از متون تعریف شده و دارای ویژگی‌های قابل اطمینان، تکرارپذیر و معتبر همسو با مقتضیات علمی است. این ابزار؛ توسعه‌دهنده دریافت و فهم محقق از یک موضوع، ارائه‌کننده دیدگاه‌هایی نوین و همچنین بستری برای اقدامات عینی در تحقیق است (Krippendorff, 2004:18). برای تقویت این ایده و یافته‌های تحقیق نیز از متون نظری جهانی معتبر و تحقیقات صورت گرفته خارجی و داخلی نیز در صورت لزوم استفاده شده و پیوندهای لازم در فرآیند تحقیق و در میان ارکان تحقیق برقرار شده است. همچنین، واحد تحلیل، در این پژوهش نیز تک حادثه‌ها و رویدادها و وقایع انتظامی جرایم گزارش شده خبری در جرایم و خوانش تمام متن آن بوده است. این مطالعه، به طور مشخص، مطابق چارچوب نظری تحقیق و بنابر محدودیت‌های آماری موجود، تمرکز اصلی خود را بر مکان‌های نهایی رخداد جرم یا سایت‌های جرم قرار داده و آنها را شناسایی و مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار داده و از دیگر شبکه‌های عینی مکانی پشتیبان رخداد جرم همانند «مکان‌های تپاه شده» یا «مکان‌های راحتی» به تناسب آمارهای در دسترس و مستند استفاده نموده و آنها را بدین شکل در فهرست سیاهه تحقیق قرار داده است. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۱۰۰ پرونده خبری جرم‌محور است که از پایگاه و وبسایت تمام متن «مگ‌ایران» در بازه زمانی ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۸ خورشیدی گردآوری شده است. مکان‌ها یا سایت‌های نهایی جرم نیز از میان صفحات هفت روزنامه سراسری ایران، کیهان، اعتماد، شرق، جام جم، دنیای اقتصاد و رسالت استخراج گردیده‌اند. در فرآیند تحقیق، علاوه بر استخراج هدفمند آمارهای موضعی مکان‌محور جرایم در محلات شهری، توزیع آمارهای فراوانی جرایم به تفکیک جرایم شش‌گانه انتظامی زورگیری، سرقت، قتل، جرایم مواد مخدر، نزاع‌های فردی - گروهی و مفاسد اجتماعی صورت گرفته است. تعداد کل آمارهای موضعی یا آمارهای ناظر بر یک مکان معین استخراج شده در این حوزه؛ شامل ۳۹۲ مکان معین نهایی جرم خیز است. قلمرو جغرافیایی تحقیق نیز شامل سه محله از میان محلات شهر بزرگ تهران و شامل بر بافت ارگانیکی و شطرنجی محله نارمک در شرق تهران، بافت محله نازی‌آباد در جنوب شهر تهران و بافت محله پونک در شمال غرب شهر تهران است. جدول ۲، جامعه آماری تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲- جامعه آماری مورد مطالعه

ردیف	نام محله	تعداد پیوند بین شبکه‌ای بررسی شده در جرایم	تعداد کل مکان شمارش شده	ضریب تکرار اخبار و جرایم در جرایم
۱	نارمک	۳۸۳	۱۵۷	۲.۴۴
۲	نازی‌آباد	۵۰۰	۱۶۳	۳.۰۶
۳	پونک	۲۷۳	۷۲	۳.۷۹
	مجموع	۱۱۵۶	۳۹۲	۲.۹۴

معرفی نمونه‌های تحقیق و محلات مورد مطالعه

محله نارمک

محله نارمک در منطقه ۸ شهر تهران و در شرق این شهر قرار دارد. نارمک، شهرکی با ساختار منظم شمالی جنوبی، و دارای سلسله‌مراتب شهری است. از حیث کاربری اراضی، نیمی از اراضی منطقه هشت به اراضی مسکونی تعلق داشته که این میزان دو برابر شهر تهران است و ۳۵ درصد از سطح منطقه نیز به شبکه معابر اختصاص دارد. در لبه‌های شمالی و جنوبی منطقه، کاربری‌های فرامنطقه‌ای وجود داشته و این منطقه با منطقه ۷ در لبه غربی، دارای اختلاط شدید عملکردی است (ن.ک. مهندسان مشاور زیستا، ۱۳۸۴: ۳-۵). منطقه هشت شهرداری تهران در سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۴۲۵.۱۹۷ نفر جمعیت بوده و طبق آخرین آمارهای موجود شهرداری تهران، محله نارمک دارای ۸۵ هکتار مساحت، ۱۲.۸۰۱ واحد مسکونی و ۳۰.۳۷۲ نفر جمعیت است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) (سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، ۱۳۹۹). در تصویرهای ۲ و ۳، محدوده و بافت محله نارمک به همراه سطح کاربری‌های مسکونی محله مشاهده می‌گردد. بخش شرقی بافت محله ساختار فضایی ارگانیکی و بخش غربی آن ساختار فضایی منظم‌تری دارد.

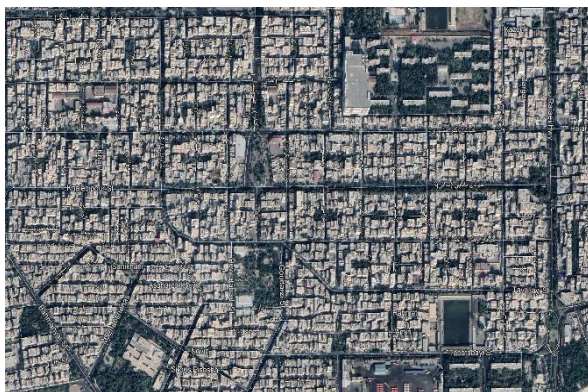
تصویر ۳- عکس بافت میانی ارگانیک و منظم محله نارمک تهران

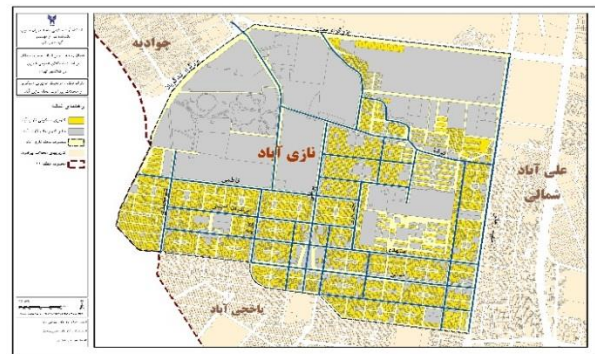
تصویر ۲- نقشه محدوده محله نارمک تهران

محله نازی آباد

محله نازی آباد، یکی از محلات در منطقه ۱۶ شهر تهران است. از لحاظ تاریخی، به دنبال جذب مهاجران در سال‌های ۱۳۴۰ خورشیدی، شکل‌گیری کارگاه‌های صنعتی در شمال «نازی آباد» روی داده و متعاقب آن توسعه‌های مسکونی در این محله روی می‌دهد. منطقه شانزده شهرداری تهران در سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۲۶۸.۴۰۶ نفر جمعیت بوده و طبق آخرین آمارهای موجود شهرداری تهران، محله نازی آباد دارای ۲۳۵ هکتار مساحت، ۱۸.۷۴۷ واحد مسکونی و ۴۴.۳۱۸ نفر جمعیت است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) (برنامه توسعه محله نازی آباد، ۱۳۹۸: ۱۰) (سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، ۱۳۹۹). مطابق سرانه‌های کاربری زمین، کاربری مسکونی، بالاترین میزان کاربری را در این محله داشته و از این رو فعالیت عمده محله نازی آباد سکونت است (برنامه توسعه محله نازی آباد، ۱۳۹۸: ۱۳). در تصویرهای ۴ و ۵، محدوده محله نازی آباد به همراه سطح کاربری‌های مسکونی محله و نیز بافت میانی منظم محله مشاهده می‌گردد.

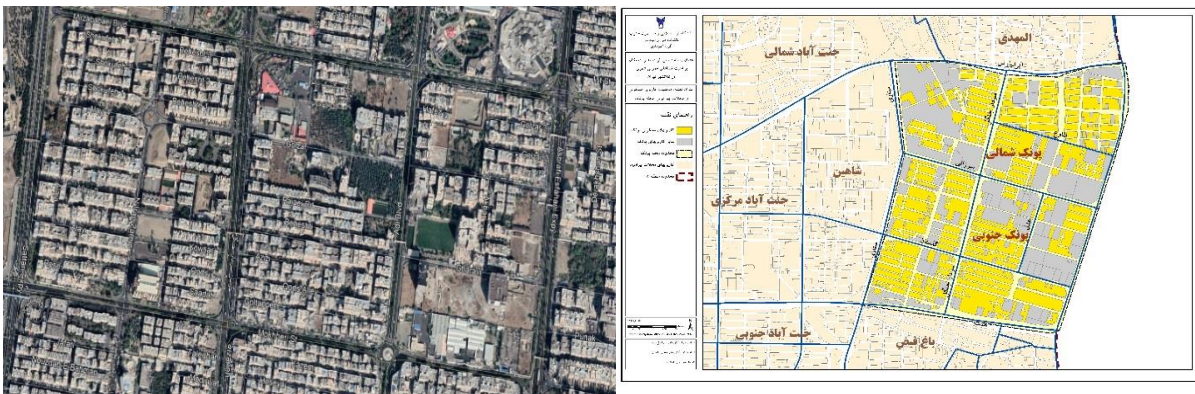
تصویر ۵- عکس بافت میانی منظم محله نازی آباد تهران

تصویر ۴- نقشه محدوده محله نازی آباد تهران

محله پونک

بخشی از این محله شمال غربی شهر تهران در منطقه ۲ و بخشی دیگر از آن، در منطقه ۵ شهرداری تهران واقع شده است. کاربری مسکونی، باغات و شبکه معابر بیشترین سطح از کاربری‌ها را در منطقه ۵ به خود اختصاص داده است (ن.ک. مهندسان مشاور شارمند، ۱۳۸۴: ۱). منطقه پنج شهرداری تهران در سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۸۵۸.۳۴۶ نفر جمعیت بوده و طبق آخرین آمارهای موجود شهرداری تهران، محله پونک شمالی دارای ۱۴۸ هکتار و محله پونک جنوبی دارای ۱۶۵ هکتار است. کل محله پونک نیز مجموعاً دارای ۳۱۳ هکتار مساحت در منطقه پنج، ۴۱۷.۳۱۸ واحد مسکونی و ۱۰۱.۲۷۸ نفر جمعیت است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) (سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، ۱۳۹۹). در تصویرهای ۶ و ۷، محدوده محله پونک، سطوح متصل کاربری‌های مسکونی و نیز بافت میانی متراکم محله مشاهده می‌گردد.

تصویر ۶- نقشه محدوده محله پونک تهران

تصویر ۷- عکس بافت میانی متراکم محله پونک تهران

مقایسه معرفی اولیه محلات در ویژگی‌های مختلف پایه‌ای؛ نشانگر تفاوت‌ها و شباهت‌هایی با یکدیگر است. از حیث جمعیتی، میزان جمعیت دو محله نارمک و نازی‌آباد به یکدیگر نزدیک بوده و هر دو زیر پنجاه هزار نفر جمعیت دارند. این در حالی است که محدوده محله پونک از لحاظ جمعیتی متراکم‌تر بوده و این محله تقریباً دو برابر دو محله نارمک و نازی‌آباد دارای جمعیت است. در شاخص مساحت محله‌ها نیز کمترین سطح مساحت به محله نارمک اختصاص داشته و مساحت محله نازی‌آباد بیشتر از محله نارمک و کمتر از محله پونک است. بنابر ارقام موجود و سطوح پخشایشی جمعیت به مساحت کل محلات مورد مطالعه، محله‌های نارمک، پونک و نازی‌آباد به ترتیب بیشترین نسبت سطح تعداد جمعیت به میزان مجموع مساحت بافت مسکونی و غیرمسکونی را داشته و به ترتیب به نسبت هم دیگر متراکم‌تر از لحاظ جمعیتی هستند. نگاهی بر تصویر ماهواره‌ای بافت‌های سه‌گانه مطالعه نیز نشانگر بافت‌های منظم در دو محله نارمک و نازی‌آباد و بافت متراکم محله پونک می‌باشد.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های مطالعه در این بخش، در دو قسمت جداگانه توصیفی و تحلیلی ارائه می‌گردد. در بخش توصیفی، یافته‌های استنتاج شده آماری و موضعی از سایت‌ها و مکان‌های نهایی جرم هر سه محله به تفکیک ارائه می‌گردند. بخش آماری یافته‌ها، ناظر بر اهمیت شاخص فراوانی و تکرار جرایم شش‌گانه و بخش اول یافته‌های موضعی نشانگر اهمیت شاخص مکانی جرایم و نقش خرد مکان (سایت جرم) در شکل‌گیری جرایم مختلف شهری است. در بخش تحلیلی نیز، روابط، ارتباطات، شباهت‌ها و تفاوت‌های آماری و موضعی این شواهد مکان‌محور در سطوح محله‌ای با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

شاخص‌های کلان آماری و موضعی محلات سه‌گانه مطالعه: چگونگی نحوه پخش شاخص‌های کلان آماری و موضعی محلات سه‌گانه مطالعه در جدول ۳ قابل مشاهده است. در این جدول، سه شاخص مشاهده می‌گردد. تعداد کل مکان‌های شمارش شده تحقیق تعداد ۳۹۲ مورد بوده که پس از کسر تعداد مکان‌های قید نشده از آن، تعداد سایت‌های خالص جرم به عنوان مکان نهایی رخداد جرم معادل ۲۹۰ مورد است. این تعداد، آمار مکان‌های جرم خالص قابل شمارش تحقیق است. این آمار شکل تجمعی داشته و با حذف تعداد تکرارهای یک مکان معین در هر محله، شاخص تعداد مکان‌های جرایم به شکل نسبی نیز به دست آمده است. به طور مثال، در این شاخص جدید، تعداد تکرار پنج مرتبه‌ای خیابان در شاخص قبلی، فقط یک مرتبه در شاخص دوم محاسبه شده است. شاخص سوم یعنی «ضریب تکرار مکان‌های خالص» نیز حاصل تقسیم دو شاخص قبلی به ترتیب بر یکدیگر است. این ضریب به طور متوسط در بین سه محله، معادل ۳.۹۷ به ازاء هر مکان معین از جرم بوده است. در مقام مقایسه، محله نارمک در شاخص «تعداد تجمعی مکان خالص» با فراوانی ۱۰۷ مورد، رتبه دوم و محله نازی‌آباد با ۱۲۲ مورد فراوانی دارای رتبه نخست بوده و محله پونک با ۶۱ مورد فراوانی حائز رتبه سوم است. در شاخص «تعداد نسبی مکان خالص»، محله نارمک با ۳۳ مورد فراوانی دارای رتبه نخست، محله نازی‌آباد با ۲۶ مورد فراوانی دارای رتبه دوم و محله پونک با ۱۴ مورد فراوانی دارای رتبه سوم است. در شاخص «ضریب تکرار مکان خالص جرم»، محله نارمک با شاخص ۳.۲۴ رتبه سوم، محله پونک با شاخص ۴.۳۵ حائز رتبه دوم و محله نازی‌آباد با شاخص ۴.۶۹ رتبه نخست است.

جدول ۳: مقایسه تطبیقی محلات سه گانه هدف از منظر شاخص‌های فراوانی مکان‌های جرم (۱۳۹۰-۱۳۹۸)

ردیف	نام محله	تعداد تجمعی مکان خالص	رتبه محله	تعداد نسبی مکان خالص	رتبه محله	ضریب تکرار مکان‌های خالص	رتبه محله
۱	نارمک	۱۰۷	۲	۳۳	۱	۳.۲۴	۳
۲	نازی‌آباد	۱۲۲	۱	۲۶	۲	۴.۶۹	۱
۳	پونک	۶۱	۳	۱۴	۳	۴.۳۵	۲
-	مجموع	۲۹۰	-	۷۳	-	۳.۹۷	-

آمارهای فراوانی جرایم شهری در محله نارمک: از میان تعداد ۳۸۳ مورد پیوند خبری تحلیل محتوا شده، تعداد ۱۵۷ مورد، مکان نهایی جرم خیز در این محله وجود داشته است. از این میان، سرقت، زورگیری و قتل به ترتیب سه جرم نخست در این محله بوده و به ترتیب سهمی معادل ۴۹، ۲۶ و ۱۸ درصد در میان کل جرایم این محله داشته اند. جدول ۴، نگاهی بر پخشایش آمار جرایم محله نارمک در سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ خورشیدی دارد.

جدول ۴: تحلیل متقاطع جرم شناختی جرایم شش گانه محله نارمک (۱۳۹۰-۱۳۹۸)

ردیف	نام جرم	تعداد	درصد از کل	رتبه در منطقه	ردیف	نام جرم	تعداد	درصد از کل	رتبه در منطقه
۱	سرقت	۷۷	۴۹/۰۴٪	۱	۴	مواد مخدر	۵	۳/۱۸٪	۴
۲	زورگیری	۴۱	۲۶/۱۱٪	۲	۵	نزاع	۳	۱/۹۱٪	۵
۳	قتل	۲۹	۱۸/۵٪	۳	۶	مفاسد اجتماعی	۲	۱/۲۷٪	۶
-	مجموع				-		۱۵۷	۱۰۰	

آمارهای موضعی - مکانی جرایم شهری در محله نارمک

جدول ۵: فراوانی جرایم شش گانه و سهم مکانی جرایم شش گانه در محله نارمک (۱۳۹۰-۱۳۹۸)

ردیف	نام مکان	تعداد	درصد	ردیف	نام مکان	تعداد	درصد
۱	ایستگاه BRT	۲	۱/۲۷	۱	لوازم یدکی	۱	۰/۶۴
۲	آپارتمان	۲	۱/۲۷	۲	سوپرمارکت	۲	۱/۲۷
۳	آرایشگاه زنانه	۲	۱/۲۷	۱	سهراب گلستان	۱	۰/۶۴
۴	باشگاه بدنسازی	۲	۱/۲۷	۱	صرافی	۱	۰/۶۴
۵	بانک	۷	۴/۴۶	۴	طلافروشی	۴	۲/۵۵
۶	پارک	۴	۲/۵۵	۱	قهوه‌خانه	۱	۰/۶۴
۷	پاساژ	۱	۰/۶۴	۱	کابل برق	۱	۰/۶۴
۸	خانه مسکونی	۲۵	۱۵/۹۲	۱	کارگاه ساختمان	۱	۰/۶۴
۹	خیابان	۱۷	۱۰/۸۳	۱	مواد غذایی	۱	۰/۶۴
۱۰	دستگاه‌های خودپرداز	۱	۰/۶۴	۱	کنار رودخانه مسیل باختر	۱	۰/۶۴
۱۱	روبروی دبستان	۱	۰/۶۴	۱	کنیسه	۱	۰/۶۴
۱۲	عروسک فروشی	۱	۰/۶۴	۱	کوچه‌های خلوت نارمک	۱	۰/۶۴
-	مجموع	۱۵۷		-		۱۵۷	

مطابق جدول ۵، تعداد نسبی مکان خالص جرم یا همان مکان‌های نهایی جرم در این محله یعنی محله نارمک، تعداد ۳۳ مورد است.

آمارهای فراوانی جرایم شهری در محله نازی‌آباد: از میان تعداد ۵۰۰ مورد پیوند خبری تحلیل محتوا شده، تعداد ۱۶۳ مورد مکان نهایی جرم خیز در این محله وجود داشته است. از این میان، جرایم سرقت، زورگیری و قتل به ترتیب سه جرم نخست محله بوده و به ترتیب سهمی معادل ۴۴، ۳۱ و ۲۰ درصد در میان کل جرایم این محله داشته‌اند. جدول ۶ نگاهی بر پخشایش آمار جرایم محله نازی‌آباد در سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ خورشیدی دارد.

جدول ۶: تحلیل متقاطع جرم شناختی جرایم شش‌گانه محله نازی‌آباد (۱۳۹۸-۱۳۹۰)

ردیف	نام جرم	تعداد	درصد	رتبه	ردیف	نام جرم	تعداد	درصد	رتبه
۱	سرقت	۷۲	۴۴/۱۷٪	۱	۴	مواد مخدر	۵	۳/۰۷٪	۴
۲	زورگیری	۵۱	۳۱/۲۹٪	۲	۵	نزاع	۲	۱/۲۳٪	۵
۳	قتل	۳۳	۲۰/۲۵٪	۳	۶	مفاسد اجتماعی	۰	۰	۶
-	مجموع	۱۶۳	۱۰۰	-	-				-

آمارهای موضعی- مکانی جرایم شهری در محله نازی‌آباد: مطابق محاسبات تحقیق، تعداد ۲۶ مکان نهایی جرم در این محله به عنوان مبنای عملیات جرم‌خیز توسط مجرمان این محله انتخاب شده‌است. این مکان‌های جرم در جدول ۷، نشان داده شده‌اند.

جدول ۷: فراوانی جرایم شش‌گانه و سهم مکانی جرایم شش‌گانه در محله نازی‌آباد (۱۳۹۸-۱۳۹۰)

ردیف	نام مکان	تعداد	درصد	ردیف	مکان	تعداد	درصد	ردیف	نام مکان	تعداد	درصد
۱	قید نشده	۴۱	۲۵/۱۵	۱۱	بازار نازی‌آباد	۲	۱/۲۳	۲۱	روبروی استخر	۱	۰/۶۱
۲	معابر منتهی به نازی‌آباد	۳۷	۲۲/۷۰	۱۲	بیمارستان	۲	۱/۲۳	۲۲	سرقت کابل	۱	۰/۶۱
۳	خانه مسکونی و مجتمع آپارتمان	۳۲	۱۹/۶۳	۱۳	ساختمان نیمه‌کاره	۲	۱/۲۳	۲۳	سوپر مارکت	۱	۰/۶۱
۴	مراکز تجاری نازی‌آباد	۸	۴/۹۱	۱۴	ایستگاه بی‌آرتی	۱	۰/۶۱	۲۴	کلینیک دندانپزشک	۱	۰/۶۱
۵	پارک	۷	۴/۲۹	۱۵	آبمیوه فروشی	۱	۰/۶۱	۲۵	دانشگاه پیام نور	۱	۰/۶۱
۶	پارکینگ	۵	۳/۰۷	۱۶	باشگاه بدن‌سازی	۱	۰/۶۱	۲۶	موبایل فروشی	۱	۰/۶۱
۷	طلافروشی	۴	۲/۴۵	۱۷	بنگاه املاک	۱	۰/۶۱	۲۷	میدان بهمنیار	۱	۰/۶۱
۸	قهوه‌خانه	۴	۲/۴۵	۱۸	بنگاهی متروکه	۱	۰/۶۱				
۹	بانک	۳	۱/۸۴	۱۹	بوتیک	۱	۰/۶۱			۱۶۳	۱۰۰
۱۰	آرایشگاه	۲	۱/۲۳	۲۰	پاساژ تجاری	۱	۰/۶۱				
	مجموع										

آمارهای فراوانی جرایم شهری جرایم شهری در محله پونک: از میان تعداد ۲۷۳ مورد پیوند تحلیل محتوا شده در این محله، تعداد ۷۲ مورد مکان یا سایت نهایی جرم خیز وجود داشته است. از این میان، جرایم سرقت، زورگیری و قتل به ترتیب سه جرم نخست در این محله بوده و به ترتیب سهمی معادل ۴۰، ۳۲ و ۲۴ درصد در میان کل جرایم این محله داشته‌اند. جدول ۸، نگاهی بر پخشایش آمار جرایم محله پونک در سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ خورشیدی دارد.

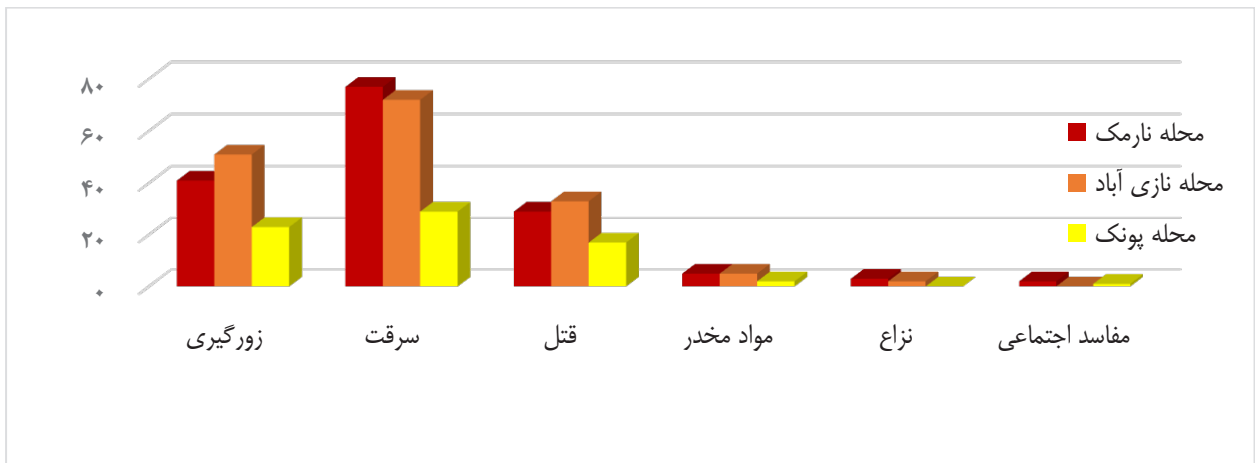
جدول ۸: تحلیل متقاطع جرم شناختی- مکانی جرایم شش‌گانه محله پونک (۱۳۹۸-۱۳۹۰)

ردیف	نام جرم	تعداد	درصد	رتبه در منطقه	ردیف	نام جرم	تعداد	درصد	رتبه در منطقه
۱	سرقت	۲۹	۴۰/۲۷٪	۱	۴	مواد مخدر	۲	۲/۷۷٪	۴
۲	زورگیری	۲۳	۳۱/۹۴٪	۲	۵	نزاع	۱	۱/۳۸٪	۵
۳	قتل	۱۷	۲۳/۶۱٪	۳	۶	مفاسد اجتماعی	۰	۰	۶
-	مجموع	۷۲	۱۰۰	-	-				-

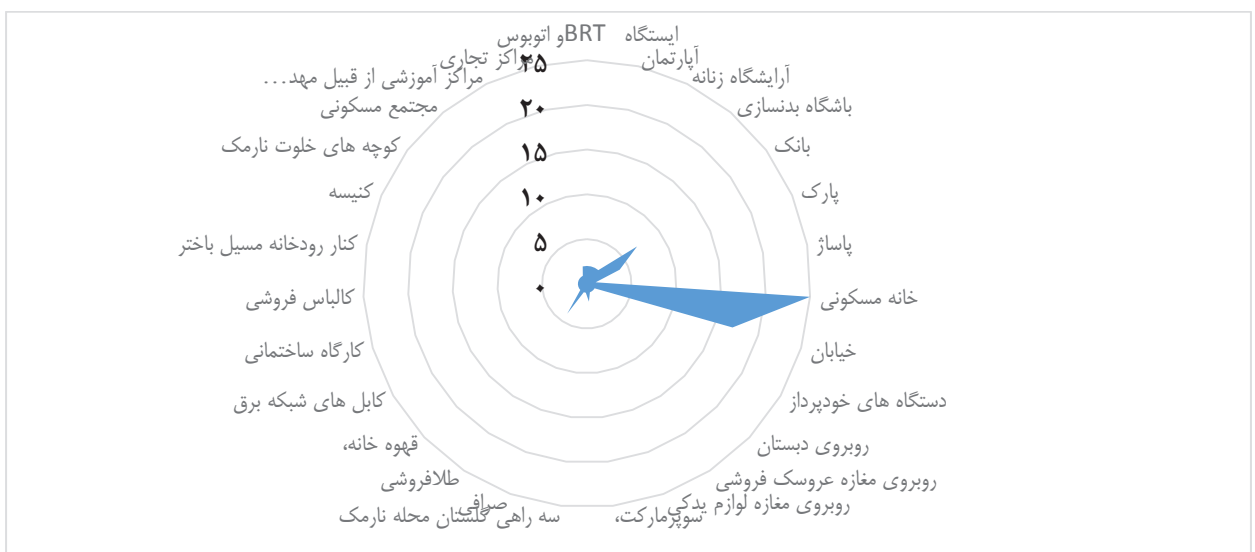
آمارهای موضعی - مکانی جرایم شهری در محله پونک: مطابق محاسبات تحقیق، تعداد ۱۴ مکان نهایی جرم در این محله به عنوان مبنای عملیات جرم خیز توسط مجرمان این محله انتخاب شده است. این مکان ها در جدول ۹ نشان داده شده اند.

جدول ۹: مکانهای نهایی و سهم پخشایش آن در جرایم شش گانه در محله پونک (۱۳۹۰-۱۳۹۸)

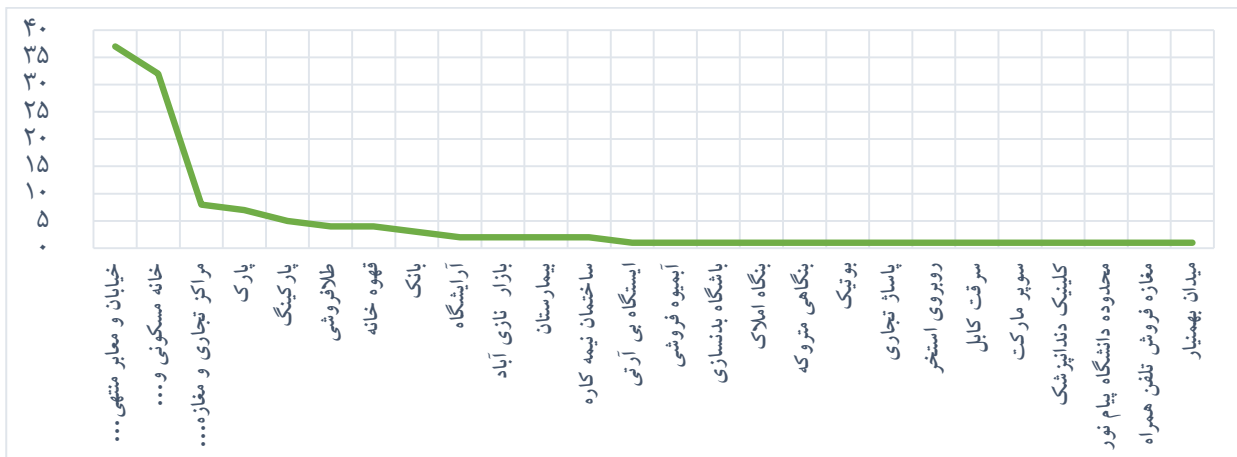
ردیف	نام مکان	تعداد	درصد	ردیف	نام مکان	تعداد	درصد
۱	قید نشده	۱۱	۱۵/۲۷٪	۹	ساندویچی	۱	۱/۳۸٪
۲	استخر	۱	۱/۳۸٪	۱۰	شرکت کامپیوتری	۱	۱/۳۸٪
۳	باغ	۱	۱/۳۸٪	۱۱	طلافروشی	۲	۲/۷۷٪
۴	پارک	۱	۱/۳۸٪	۱۲	مجتمع تجاری بوستان	۲	۲/۷۷٪
۵	خانه مسکونی	۱۳	۱۸/۰۵٪	۱۳	مجتمع مسکونی	۳	۴/۱۶٪
۶	دره پونک - فرحزاد	۲	۲/۷۷٪	۱۴	معابر منتهی به پونک	۲۴	۳۳/۳۳٪
۷	زیر پل اشرفی اصفهانی	۱	۱/۳۸٪	۱۵	میدان پونک	۸	۱۱/۱۱٪
۸	سالن زیبایی	۱	۱/۳۸٪	مجموع		۷۲	۱۰۰

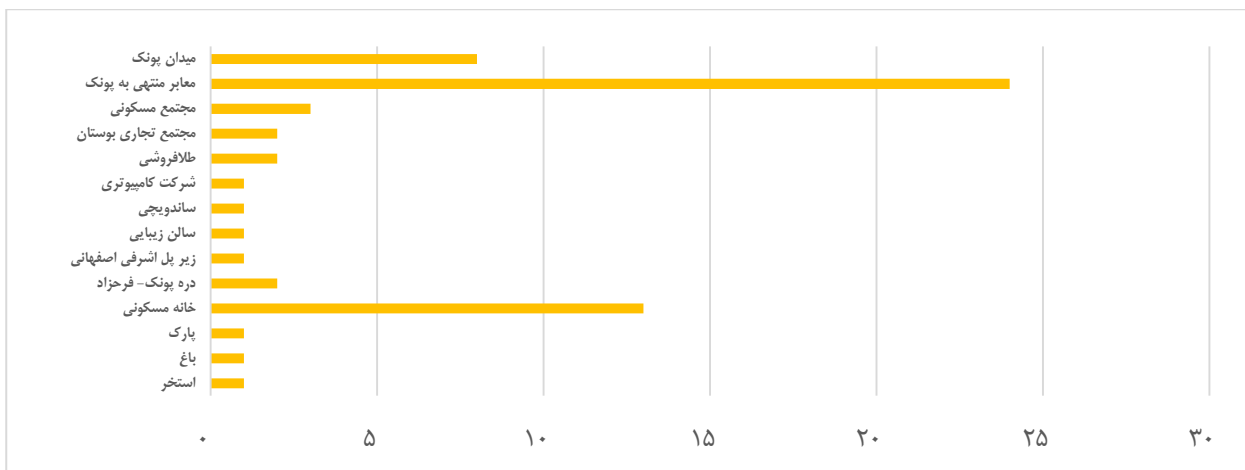
تصویر ۸- نمودار مقایسه ای جرایم شش گانه انتظامی در محلات سه گانه مطالعه در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۸ خورشیدی

تصویر ۹- نمودار راداری پخشایش مکان های نهایی جرم در محله نارمک در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۸ خورشیدی

تصویر ۱۰- نمودار خطی پخشایش مکان‌های نهایی جرم در محله نازی‌آباد در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۰ خورشیدی

تصویر ۱۱- نمودار میله‌ای پخشایش مکان‌های نهایی جرم در محله یونک در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۰ خورشیدی

تجزیه و تحلیل آماری و موضعی جرایم مکانی محلات هدف: یافته‌های تحلیل مطالعه در این بخش در ده محور تقسیم‌بندی، ساماندهی و ارائه شده است.

محور اول: در آمارهای موضعی استخراج شده، در مجموع ۳۹۲ مکان جرم‌خیز شامل ۲۹۰ مکان معین جرم و ۱۹۲ مکان نامعین جرم وجود داشته است. نسبت تعداد مکان‌های معلوم (۲۹۰) به تعداد کل مکان‌ها (۳۹۲) در این شیوه از گردآوری غیرمستقیم معادل تقریبی نسبت ۰.۷۵ به عدد مطلق (۱) است. این نسبت نشان می‌دهد که چرا استفاده از این شیوه جایگزین گردآوری در زمان محدودیت محققان در گردآوری داده‌های جرم کاملاً صحیح و منطقی است. همچنین، رجوع به هر یک از فهرست مکان‌های جرم در هر سه محله نشان می‌دهد، یک الگوی دوگانه در بین این فهرست ۲۹۰ فقره‌ای از مکان دیده می‌شود. الگوی اول، الگوی پراکنده توزیع مکانی جرایم در محلات است که نشانگر تنوع‌مندی مکان‌ها در ارتکاب مجرمان به جرم است و این سیاهه، میل به یک روند غیرتکراری در انتخاب مکان یا سایت جرم دارد. در آن سوی این فهرست، می‌توان مشاهده نمود که تعدادی از مکان‌ها در هر یک از این سه محله، میل به تکرارپذیری بالاتر و شکل‌گیری یک الگوی خوشه‌وار را داشته که دقیقاً با ادبیات نظری جرم‌شناسی محیطی و «مکان‌های داغ» نیز سازگار است. مقایسه این دو الگو با هم نشان می‌دهد که الگوی مکانی جرایم تنها متکی بر مکان‌های داغ جرم نبوده و علاوه بر آن، یک مکان ساده مثل ساندویچ‌فروشی چند متری کوچک نیز ممکن است مکانی محتمل و مستعد به رخداد جرم و به زبان دقیق‌تر رخداد نوعی خاصی از جرم باشد. از این رو، «جرم» و «سایت جرم» لزوماً در همه جا به صورت ممتد و پیوسته با یکدیگر ارتباط برقرار نکرده بلکه این رابطه شکلی غیرممتد و گسسته دارد. زمانی که این رابطه پیوسته است ما شاهد فراوانی آماری بالاتر در تعداد محدودی از مکان‌ها و نوعی تمرکز مکانی هستیم و زمانی که این رابطه گسسته

است ما شاهد فراوانی آماری کمتری در تعداد بیشتری از مکان‌های جرم خیز می‌شویم. بنابراین شواهد تجربی به دست آمده؛ این روابط به طور همزمان می‌توانند هم پیوسته و هم گسسته باشند و از این رو لزوماً جرم منحصر به یک نوع خاص از رابطه یا الگوی استقرار و تجمع مکانی نیست. از طرف دیگر، الگوهای پخشایش خوشه‌ای یا پراکنده جرایم، نشانگر سازوکار و ماهیت خاص خود در الگوپذیری بوده و متقابلاً الگوهای مدیریتی جرایم نیز نیازمند یک نگرش عام و موردی برای ارزیابی، پیشگیری، کنترل و مدیریت مکانی هستند. در واقع، فنون ناظر بر مدیریت مکان می‌بایستی انعطاف‌پذیری لازم را در این زمینه داشته و تنها متمرکز بر مکان‌های داغ نشده و زمینه جرم‌خیزی سایر مکان‌ها با الگوی پخشایش پراکنده را در جهت پیشگیری وضعی از جرم نیز مد نظر قرار داشته‌باشند.

محور دوم: علاوه بر دو الگوی توزیعی پراکنده و خوشه‌ای جرایم؛ آمارهای استخراج شده نشانگر نحوه پخش غیر یکسان و غیر تکراری مکان‌های نهایی جرم در بین هر سه محله هستند و رویه‌ای ثابت و مطلق را نشان نمی‌دهند. در واقع، لزوماً همان مکانی که در محله نارمک جرم‌خیز است می‌تواند در محله نازی‌آباد محل جرم نباشد و یا آنکه با همان حدت و شدت بستری برای ارتکاب جرم نباشد. از این رو، مکان‌های جرم‌خیز شهر تهران در این سه محله از یک سو با وجود سطوحی معین از هم‌پوشانی، ثابت نبوده و نیز یک الگوی تکراری مشخص و معینی ندارند. مثال عملیاتی و واقعی مطالعه، مکان ساندویچ‌فروشی است که در محله پونک به دلیل اختلافات بین مالک و کارگر مکان، به عنوان مکانی برای قتل مورد استفاده واقع شده (روزنامه ایران: ۳ مهر ۱۳۹۰، شماره ۴۸۹۷) و به طور همزمان ریسک‌پذیری سرقت اندکی داشته است. عکس این ویژگی در مکان نیز می‌تواند سبب ساز رخداد جرایمی دیگر در محله‌ای دیگر باشد و ریسک‌پذیری سرقت بالاتری در مکان پدیدار گردد.

محور سوم: این محور به کیفیت امنیت محیطی و شباهت‌ها و تفاوت‌های قابل‌مشاهده در بین آمارهای فراوانی جرایم در هر سه محله اختصاص دارد. بر این مبنا در هر سه محله، مشترک بودن سه جرم نخست دیده می‌شود و به ترتیب جرایم سرقت، زورگیری و قتل در اولویت انتخاب مجرمان قرار داشته است. میزان تفاوت موجود در این دسته‌بندی نیز به تفاوت‌های هر محله در تعداد فراوانی آماری جرایم سه‌گانه اولویت دار باز می‌گردد. به طوری که در جرم سرقت، محله نارمک بیشترین تعداد فراوانی جرایم را در بین سه محله داراست ولی در دو جرم زورگیری و قتل این محله نازی‌آباد است که از دو محله دیگر پیشی گرفته است. بر این اساس و مطابق جدول ۱۰، تعداد ۷۷ فقره جرم مکانی سرقت در محله نارمک رخ داده است که به مراتب بالاتر از دو محله نازی‌آباد و پونک است. همچنین تعداد فراوانی جرم زورگیری و قتل در محله نازی‌آباد نیز به ترتیب به تعداد ۵۱ و ۳۳ مورد است که به مراتب بالاتر از دو محله نارمک و پونک در همان جرایم است. یادآوری می‌گردد که مطابق خروجی جدول ۳ نیز محله نازی‌آباد در شاخص فراوانی تجمعی جرایم مکان‌های خالص جرم از دو محله نارمک و پونک آمار فراوانی بالاتری داشته است. بنابراین محله نازی‌آباد را از این حیث می‌توان پُر‌دردسرتین محله میان هر سه محله و خطرناک‌تر از دو محله شهر تهران نام‌گذاری کرد. به علاوه، در رتبه‌بندی سایت‌های نهایی جرم، مکان «خیابان‌ها و شبکه معابر»، مکان اول مشترک مجرمان این سه محله در هر سه جرم نخست محله در جهت ارتکاب جرم است. همچنین رجوع به مکان‌های نهایی جرایم محله‌ای در جدول‌های ۵، ۷، ۹ و بررسی تفکیکی جرایم در فضاهای شهری این سه محله نیز نشان می‌دهد که بیشترین سطح رخداد جرایم مکان فضاهای خصوصی به ترتیب به محله‌های نازی‌آباد، نارمک و پونک اختصاص دارد. در سطح فضاهای نیمه عمومی همانند مکان‌های مالکیتی نیز دقیقاً این برتری به ترتیب به نفع محله نازی‌آباد، نارمک و پونک جهت‌گیری داشته است. در سطح فضاهای عمومی نیز همین رویه قابل مشاهده است. همچنین سطح انباشت جرایم مکان‌محور در بین هر سه محله مورد مطالعه به نفع فضاهای عمومی بوده که ارتباط معناداری نیز با مکان «خیابان‌ها و شبکه معابر» به عنوان مکان نخست رخداد جرایم در بین هر سه جرم پُر تکرار یعنی جرایم سرقت، زورگیری و قتل دارد. در این میان، نظر به برتری مساحت محله پونک (پونک شمالی و پونک جنوبی) به محله نازی‌آباد، جرم‌خیزی در محله نازی‌آباد با مساحتی کمتر از محله پونک نمی‌تواند صرفاً متأثر از تک مقوله مساحت محله باشد و از این رو جرم‌خیزی نیازمند عوامل دیگری نیز است. همچنین شاخص تراکم ناخالص جمعیتی نیز در این میان به تنهایی نمی‌تواند عامل جاذب جرم باشد چرا که تراکم ناخالص جمعیت محله نازی‌آباد (۱۸۸ نفر در هکتار) به مراتب پایین‌تر از تراکم ناخالص جمعیتی محله نارمک (۳۵۷ نفر در هکتار) و تراکم ناخالص جمعیتی محله پونک (۳۲۳ نفر در هکتار) است. یادآوری می‌گردد که مکان‌های اولویت‌دار به تفکیک سه جرم اول محلات با یکدیگر نیز تفاوت‌هایی داشته و همپوشانی صد درصدی در این زمینه دیده نمی‌شود. نگاه تفکیکی به جرایم استخراج شده در این زمینه، گویای آن است که در جرم زورگیری، «خیابان‌ها و معابر عمومی محله»، مکان مشترک غالب در میان هر سه محله است. این مهم، عمیقاً نشانگر امکان نفوذ به شبکه معابر و زورگیری از قربانیان توسط مجرمان و زورگیران است. از لحاظ اصول شهرسازی و ساخت شهر، بافت شطرنجی غرب محله نارمک در کنار سهم یک سوم شبکه معابر منطقه هشت، ساخت و سازهای منظم شکل منطقه نازی‌آباد و سهم بالای شبکه معابر در منطقه پنج شهرداری

تهران از جمله محله پونک کاملاً در این زمینه موثر است. به علاوه مجاورت مکانی محله نازی‌آباد با دو بزرگراه بعثت از شمال و بزرگراه تندگویان از غرب نیز بر این مهم اثرگذار است و امکان نفوذپذیری به محله را عمیقاً افزایش می‌دهد. محله پونک نیز به دلیل همجواری با بزرگراه‌های اشرفی اصفهانی، بزرگراه همت و بزرگراه ستاری از این مسئله به شدت آسیب‌پذیر است. مجاورت محله پونک با این سه بزرگراه، اثر خود را به خوبی در رتبه نخست «معیار منتهی به پونک» به عنوان مکان غالب هر سه جرم سرقت، زورگیری و قتل نشان می‌دهد. در واقع، نوعی چسبندگی بین مکان شبکه معابر و جرم زورگیری را می‌توان از این تناسبات به وضوح شناسایی و مورد توجه قرار داد. با این حال، در جرم سرقت این مکان «خانه‌های مسکونی و آپارتمانی» (بدون محاسبه آمار مجتمع‌های مسکونی) است که تنها در میان دو محله از سه محله یعنی محلات نارمک و نازی‌آباد دارای اشتراک مکانی است. در واقع، در جرم سرقت این «خانه‌های مسکونی و آپارتمانی» هستند که مکان غالب جرم در میان محلات هدف بوده‌اند. هم در محله نازی‌آباد و هم در منطقه هشت (محله نارمک) سطوح کاربری‌های مسکونی سهم بالایی داشته و این میزان تمرکز از جرم از این نظر قابل ادراک است. در مقابل در جرم قتل نیز مجدداً نقش «شبکه معابر» به عنوان مکان غالب جرم در میان دو محله از محلات یعنی محلات نازی‌آباد و پونک نمایان است. در واقع، شبکه معابر، مکانی چند نقشی در رخداد جرم و جرایم شهری همانند زورگیری و قتل است. جزئیات این مقایسه‌های تطبیقی در جدول ۱۰، قابل مشاهده است.

جدول ۱۰- مقایسه تطبیقی آماری- موضعی محلات مورد مطالعه در شاخص‌های جرایم شهری در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۸

ردیف	نام محله	نام جرم	فراوانی جرم	سهم و درصد جرم	رتبه جرم	نام مکان	سهم و درصد مکان در جرم	رتبه مکان در جرایم محله
۱	نارمک	سرقت	۷۷	۴۹/۰۴٪	۱	خانه‌های مسکونی و آپارتمانی	۱۸/۱۸٪	۱
		زورگیری	۴۱	۲۶/۱۱٪	۲	خیابان‌ها و معابر عمومی	۱۴/۶۳٪	۲
		قتل	۲۹	۱۸/۵٪	۳	خانه مسکونی و آپارتمانی	۳۷/۹۳٪	۳
۲	نازی‌آباد	سرقت	۷۲	۴۴/۱۷٪	۱	خانه مسکونی و آپارتمانی	۲۰/۸۳٪	۱
		زورگیری	۵۱	۳۱/۲۹٪	۲	خیابان و معابر عمومی	۲۰/۳۷٪	۲
		قتل	۳۳	۲۰/۲۵٪	۳	خیابان و معابر عمومی	۳۹/۳۹٪	۳
۳	پونک	سرقت	۲۹	۴۰/۲۷٪	۱	معیار منتهی به پونک	۳۴/۴۸٪	۱
		زورگیری	۲۳	۳۱/۹۴٪	۲	معیار منتهی به پونک	۳۹/۱۳٪	۲
		قتل	۱۷	۲۲/۶۱٪	۳	معیار منتهی به پونک	۲۹/۴۱٪	۳
مکان غالب			شبکه معابر، خیابان، گذرها و معابر عمومی					

محور چهارم: مطابق شواهد آماری در محور قبلی، رتبه بندی توزیع مکانی و توزیع موضعی جرایم مورد مطالعه نشان می‌دهد، مکان اول جرم مشترک در بین هر سه محله نارمک، نازی‌آباد و پونک، شبکه معابر اعم از گذرها، خیابان‌ها و بستر ارتباطی اتومبیل‌محور است. مکان دوم ناامن مشترک در بین این سه محله نیز، خانه‌ها و محیط‌های مسکونی در این سه محله است. پس از این دو، مکان مشترک مالکیتی طلافروشی در این سه محله است که هدف بعدی مجرمان در این سه محله بوده است. جدول ۱۱، مکان‌های مالکیتی و دیگر مکان‌های عمومی جرم خیز در بین این سه محله را در بازه زمانی یاد شده نمایش می‌دهد.

جدول ۱۱- بررسی مقایسه‌ای مکان‌های مالکیتی جرم‌خیز مشترک در محلات سه‌گانه مطالعه (۱۳۹۰-۱۳۹۸)

ردیف	نام محله هدف	نام مکان مالکیت جرم‌خیز مشترک و فراوانی جرم‌خیزی آن					
		مکان	فراوانی جرم	رتبه	مکان	فراوانی جرم	رتبه
۱	نارمک	بانک	۷	۴	طلافروشی	۴	۵
۲	نازی‌آباد	بانک	۳	۷	طلافروشی	۴	۵
۳	پونک	-	-	-	طلافروشی	۲	۵
	مکان مشترک				✓		
ملاحظات	نام مکان مشترک				طلافروشی		

این الگوی تمرکز مکانی جرم در محلات مطالعه و مقایسه سه نوع از مکان‌های جرم‌خیز و داغ این سه محله نشان می‌دهد که حریم شخصی شهروندان این سه محله و نیز فضای عام و مشاع حرکتی همانند خیابان‌ها و میداين در این سه فضای جغرافیایی به مراتب از ضریب ناامنی بسیار بالاتری به نسبت مکان‌های مالکیتی و تجاری در یک دهه اخیر خورشیدی برخوردار بوده‌اند. ضریب امنیت بالاتر مکان‌های مالکیتی و تجاری به دلایلی همانند نظارت مدرن و فناورانه و کمتر بودن فرصت‌های جرم در این اماکن باز می‌گردد. از این منظر، امنیت در فضاها و مکان‌های عمومی بسیار حائز اهمیت گشته، نیازمند تأمل بیشتر در جهت ارائه تدابیر بسیار جدی‌تر و روزآمدتری در جهت پیشگیری از جرم است. **محور پنجم:** از نظر تجزیه و تحلیل فرصت‌های جرم؛ چسبندگی یا عدم چسبندگی جرم به مکان نشانگر جاذبیت و ممانعت یا جاذبه و دافعه مکان در رخداد جرم است. در واقع، جاذب یا مانع بودن مکان نیز تعیین‌کننده در رخداد مکانی آن جرم است. مطابق شواهد آنالیز شده در محور سوم، جرم زورگیری عمیقاً متمایل به شبکه‌های ارتباطی و شبکه معابر شهری و انتخاب قربانیان از میان جمعیت‌های عبوری در یک محیطی فیزیکی معین مثل یک محله یا مرکز محله است. این نوع خصلت و چسبندگی جرم به مکان و این روابط در بین سه محله منتخب مطالعه به هیچ عنوان تصادفی نیست و شواهد نشان می‌دهد ویژگی‌های متأثر از «مکان شبکه معابر» همانند وسیع بودن بستر شبکه معابر، متحرک بودن فضا، قابلیت نفوذ و فرار سریع، امکان غافل‌گیری سریع طعمه‌ها، قابلیت ناشناس باقی‌ماندن مجرمان در محیط در بعد از جرم، امکان دسترسی سریع به طعمه‌ها و قربانی‌ها و دلایل دیگری همانند عدم وجود کنترل و نظارت دائمی با دوربین‌ها عمیقاً می‌توانند در رخداد مکان محور جرم، سازنده و یا مخرب باشند. از این رو، نوع جرم با نوع مکان در ارتباط با یکدیگر بوده و پدیده‌ای همبسته هستند و از این جهت می‌توان از اصطلاح و واژه «مکان_جرم» نیز در کنار دو واژه مستقل مکان و جرم یاد نمود. از این رو، پیچیدگی مقوله جرم را بهتر می‌توان از این زاویه مورد شناسایی قرار داد. این مجموعه عوامل بیانگر آن است که رخداد جرم در یک مکان معین و ظهور مکان_جرم، علاوه بر ویژگی برآمده از خود مکان به بافت شهر و زمینه محیط نیز نیازمند است. از این رو در تحلیل‌های خردمقیاس مکان‌محور، بایستی از زمینه‌های تحلیل میانی مقیاس و نقش ویژگی محیطی و شهری محلات نیز برای تجزیه و تحلیل‌های نهایی و برای پیاده‌سازی عملیاتی فنون پیشگیری همانند فن مدیریت مکان بهره گرفت. **محور ششم:** تحلیل محتوای مصاحبه‌های صورت گرفته از مجرمان متهم به جرم سرقت نشانگر حضور نکات برجسته و خاموش مبنی بر باهوشی مجرمان در جهت شناخت تمامی نقاط ضعف مستتر و پنهان مکان‌های تجاری و مستعد به سرقت به طور روزانه و با زاغ زنی مستمر است. سرقت دستگاه‌های خودپرداز در محله نازی‌آباد و ضعف ایمنی این مکان در سال ۱۳۹۷ (روزنامه شرق: ۲ اردیبهشت ۱۳۹۷، شماره ۳۱۲۹) نمونه‌ای واقعی از این رخداد واقعی و محاسبات منطقی مجرمان در انتخاب صحیح مکان نهایی جرم است. این امر، نشانگر ناشناخته ماندن دو مفهوم «مدیر ریسک» و «مدیریت ریسک» هم به شکل نظری و هم به شکل عملی در جهت ارتقاء امنیت‌پذیری مکان‌های ناامن شهری است. مقوله‌ای کلیدی که می‌تواند به استناد این تجربیات، زمینه ساز کاهش فرصت جرم، ارتقاء ایمنی مکان و افزایش ضریب امنیت مکانی در یک موقعیت جغرافیایی معین گردد. **محور هفتم:** نکته مهم دیگر، امکان استفاده از قدرت پیش‌بینی‌کنندگی یافته‌های این مطالعه و توجه به تکرارپذیری زمان‌مند مکانی جرایم است. مطابق آموزه‌های جرم‌شناسی مکان، این نقاط و مسیرهای بحرانی در طول زمان نیز متمایل به تکرار بوده و شناسایی این نقاط نوعی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی را برای سیاست‌گذاران شهری و انتظامی می‌تواند مهیا نماید. هر چند که حضور شرایط منتج از «جامعه ریسکی» و شواهدی همانند همه‌گیرسازی انواع ویروس‌های کشنده دسته جمعی (به طور نمونه، ویروس کرونا) و الزامات خاص ناظر بر آن می‌تواند منجر به تولد شرایط متفاوتی در پخش‌های جرایم با سالهای قبل گردد و خود سبب دامنه نوسان در الگوی منظم پیشینی شود (خبرگزاری مَدَآرَا، ۱۳۹۹/۴/۳۱) (Abrams, 2020:1). از این رو، اگرچه احتمالاً در این زمینه لزوماً هم‌پوشانی صد در صد قابل تایید و ثابتی را در طول زمان در صورت تداوم این روند شاهد نخواهیم بود؛ ولی با این وجود این معضله خود بخشی از پیچیدگی‌های مفهوم جرم در طول زمان بوده و می‌توان در کنار پیش‌بینی‌های موجود، از بی‌نظمی و آشفتگی نیز، نوعی نظم و جریان و قانون‌مندی را به تدریج برای شناخت بیشتر الگوی خرد مکان‌مندی جرایم بدست آورد. **محور هشتم:** یافته بعدی، ناظر بر نقاط ضعف پوشش‌دهی اخبار حوادث و جرایم تحلیل شده در جرایم و رسانه‌های خبری است. محدود شدن گزارش‌ها و پیوندهای خبری جرایم به توصیف صرف، عدم آموزش و عدم ایجاد قدرت بینش برای مخاطب و تمرکز صرف بر دو مقوله «اطلاع‌رسانی» و «آگاهی‌بخشی»، نمونه شواهدی از ضعف در خبرنگاری تحقیقی جرم‌شناختی بوده که دقیقاً با آموزه‌های نظری و تحلیل‌های محتوایی استخراج شده در سایر مطالعات قبلی نیز (فرجیها، ۱۳۸۵: ۷۱-۷۲) (افقهی و نقیب‌السادات، ۱۳۹۱: ۱۷۲-۱۷۳) (نجاتی حسینی و صالحی، ۱۳۹۲: ۳۶-۳۷) (افضلی، صرامی، ایرانخواه، ۱۳۹۷: ۴۸) تطابق داشته و از این رو پیشرفت‌های چشمگیری تاکنون در این حوزه روی نداده است. همچنین عدم تدقیق آدرس‌های خرد جرم یا همان سایت‌های جرم در قالب نام دقیق خیابان یا محل دقیق گوشه خیابانی ارتکاب جرم، از دیگر نقایص

پوشش‌دهی خبری وقایع انتظامی مکان‌محور جرایم در رسانه‌های خبری روزنامه‌های ایران است. از حیث جغرافیایی و فضایی نیز برطرف‌سازی معایب موجود در نوع پوشش‌دهی و ثبت اخبار روزانه حوادث واقعی در جرایم شهری به شکل ثبت دقیق نام جرم و ریز مکان و آدرس صحیح و دقیق مکان وقوع جرم؛ قویاً می‌تواند در تجزیه و تحلیل‌های خردمحور فضایی، رشد محتوایی ژورنالیسم جرایم و رشد دانش جرم‌شناسی مکان در شهر بزرگی همانند شهر تهران موثر و مفید واقع شود. **محور نهم:** در مقام مقایسه، یافته‌های مکانی این پژوهش با پژوهش‌های پیشین؛ نشانگر نقطه ثقل آن متون بر پخشایش فضایی جرایم در شهر تهران بوده (شماعی و همکاران، ۱۳۹۲) (نظم فر، علوی، عشقی چهاربرج، ۱۳۹۷) و در مقابل توجه بسیار اندکی به دو مقوله «مکان» و «مدیریت مکان در جرم» و «مدیریت ریسک در جرم» در این زمینه دیده می‌شود. در این گروه، تحلیل‌های موجود با وجود گرایش به تحلیل‌های خرد، همچنان به دلیل نبود بار نظری قوی خرد مقیاس، متون بر جهت‌گیری «میانی مقیاس» همانند تاثیر جمعیت بر جرم، نقش الگوی کاربری زمین بر جرم (ن.ک. تقوایی، رفیعیان، رضوان، ۱۳۹۰) تاثیر ویژگی‌های محلات بر جرم تمرکز داشته و یا در مواردی نیز صرفاً پخشایش توصیفی مکان‌های جرم هدف قرار می‌گیرند (ن.ک. محسنی تبریزی و همکاران، ۱۳۹۰). در نمونه متون بسیار نزدیک به رویکرد تدوین این مقاله نیز تنها بر مکان‌هایی از پیش در نظر گرفته شده ای همانند گیم‌نت‌ها تمرکز گردیده (احمدآبادی، صالحی هیکویی، احمدآبادی، ۱۳۸۶) (منطقی و رشیدی حر، ۱۳۹۱) ولی این مطالعه رویکرد بازتری را برای اهمیت‌دهی به همه مکان‌های نهایی جرم اعم از مکان داغ جرم یا غیرداغ جرم در نظر گرفته و پژوهش از این نظر، یک خوانش نظری و یک خوانش عملی به جایگاه نوین مکان در جرم دارد. از سوی دیگر، استدلال‌ها و یافته‌های این پژوهش ناظر بر اثرگذاری مجاورت بزرگراه بر مکان‌های جرم در دیگر تحقیقات تجربی با رویکردهای میانی مقیاس نیز مشاهده می‌شود. در دو مورد از این نمونه از پژوهش‌ها در حوزه سنجش میزان امنیت منطقه ۱۷ شهر تهران، بزرگراه شیخ فضل الله نوری، حریم خطوط راه‌آهن همانند حوالی خط آهن تهران-تبریز، خط آهن تهران-جنوب و بزرگراه نواب از جمله مکان‌های جرم محله بوده و مجاورت و نقش شبکه معابر با حوزه عملکردی محلی و منطقه‌ای کاملاً در میزان جرم‌خیزی محله نقش داشته است (ن.ک. احمدی و همکاران، ۱۳۹۲) (ن.ک. تقوایی و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش‌های دیگر نیز نقش و اثر مکان‌هایی مثل زیرساخت‌های ارتباطی همانند پایانه‌هایی مثل پایانه غرب و بزرگراه یادگار امام در منطقه دو شهرداری تهران بر جرم تأیید شده است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲). **محور دهم:** آخرین محور و بخش فرعی از یافته‌های تحقیق در تحلیل‌های موردی انواع جرایم مختلف شهری همانند سرقت، زورگیری، قتل و نزاع‌های فردی و گروهی به خوبی می‌تواند نکات پنهان دیگری از جمله انگیزه‌های مرکب مجرمان، آستانه پایین تحمل ایرانی‌ها در محیط‌های مسکونی جمعی همانند آپارتمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی، نقش پنهان مواد مخدر در تکرار جرایم مجرمان در محلات شهری، نقش قواعد نهادی موجود در شکل‌دهندگی و بازگشت سریع مجرمان زندانی شده به صحنه جرم و تکرار آنی جرایم پیشینی در شکلی جدید، شناخت خرده فرهنگ‌های نزاع و مکان‌های جاذب دعوت‌کننده در آن همانند پارک‌های عمومی و موارد نظایر آن را برای تقویت بیشتر آموزه‌های جرم‌شناسی مکانی شهر تهران روشن نماید. این مهم، دستاوردهای نظری و کاربردی بسیار موثری نیز در این زمینه می‌تواند داشته باشد و این امر، البته خود نیازمند یک پژوهش یا پژوهش‌های مکمل دیگری است.

بحث و نتیجه‌گیری

مقوله جرم و جنایت در شهرها به‌ویژه شهرهای بزرگ یکی از مستمرترین و با دوام‌ترین چالش‌های زیستی در سکونت‌گاه‌های شهری است. شهر بزرگ تهران، ناامن‌ترین شهر ایران است که محلات مختلف آن نیز در سطوح مختلفی از مقوله فقدان امنیت رنج می‌برند. مقوله جرم را از زوایای گوناگون و از ابعاد متفاوت زمانی و مکانی می‌توان مورد توجه و مذاقه قرار داد. به موازات این مقوله و همسو با پیچیدگی مفهوم جرم در ادبیات نظری جرم‌شناسی، دانش بین رشته‌ای جرم‌شناسی از جمله حوزه جرم‌شناسی محیطی رشد فوق‌العاده‌ای داشته است. در این مسیر، دانش موجود مرتباً به دنبال بهبود سازوکارهای شناسایی مجرمان بوده و در جستجوی شناخت بیشتری از فرآیند ارتکاب جرم با فراروی از تجزیه و تحلیل‌های بزرگ مقیاس یا میانی مقیاس متکی بر نقشه جرم در جهت تجزیه و تحلیل مکانی خرد محور از جرایم حرکت نموده است. بر این مبنای «عنصر مکان» به «مفهوم مکان» تبدیل شده و به یکی از مهمترین نیروهای پیشران در جهت کنترل جرم و مدیریت ناشناخته‌های کنترل وضعی جرم بدل شده است. با این وجود، عموم تحقیقات موجود در ایران کماکان در محوریت تحلیل‌های میانی مقیاس با ابعاد فضایی حرکت کرده و تحقیقات مستمر با رویکردهای جدید همانند خوانش‌های نوین خردمحور از مکان در قلمرو دانش‌های بین رشته‌ای همانند جرم‌شناسی و شهرسازی هم‌چنان کم‌رنگ است و تحقیقات از منظر مکان، جرم و مدیریت مکان اندک هستند. این مطالعه، همسو با این روندهای نظری و هم‌جهت با خلاءهای عملیاتی در این حوزه، توجه به وضعیت خرد مکانی جرایم محله‌های منتخبی از شهر تهران را در اولویت قرار داده است. این سه محله یعنی محله نارمک، محله نازی‌آباد و محله پونک هر کدام در قلمرو نامنی و فقدان امنیت

آسیب‌پذیر هستند و اسناد فرادستی و گزارش‌های مستقل تدوین شده نیز هر کدام بر رفع آن تأکید دارند. بر این مبنا و در جهت مواجهه با کمبودهای نظری و کاربردی از قرائت‌های نوپدید از مفهوم مکان در مطالعات داخلی، این مطالعه، شناسایی و تجزیه و تحلیل جرایم مکانی این سه محله در شهر بزرگ تهران در دهه ۱۳۹۰ خورشیدی و در قلمرو زمانی آغاز سال ۱۳۹۰ خورشیدی تا پایان سال ۱۳۹۸ خورشیدی را در دستور کار خود قرار داده است. رویکرد تدوین این مطالعه، کمی و به کمک ابزار تحلیل محتوای کمی اخبار و وقایع انتظامی روزنامه‌ای جرایم منتشر شده در وب‌سایت تمام متن «مگ‌ایران» انجام شده است. مطالعه برای پاسخ به سؤال اول مطالعه از یک الگوی سطح‌بندی متداول شش‌گانه انتظامی یعنی جرایم زورگیری، سرقت، قتل، نزاع‌های فردی و جمعی، جرایم حوزه مواد مخدر و جرایم اخلاقی بهره گرفته است. یافته‌های آمار توصیفی مطالعه در این بخش متکی بر ۱۱۰۰ مورد پرونده -خبر جرم محور، ۳۹۲ مورد مکان جرم معین و نامعین و نیز ۲۹۰ مورد مکان جرم معین در بازه زمانی و مکانی یاد شده است. ضریب کارایی و ضریب اطمینان این داده‌ها در شاخص نسبت تعداد کل مکان‌های خالص شمارش شده جرم به تعداد ناخالص مکان‌های شمارش شده جرم، معادل ۷۵٪ از ضریب عدد مطلق «۱» در مقام مقایسه با داده‌های دست اول انتظامی است. این میزان از کارایی داده‌ها، اهمیت تحلیل محتوا در داده‌های به اصطلاح خاموش در میان این دسته از تحقیقات علوم شهری را به محققان آتی یادآوری و گوشزد می‌نماید. برای تطبیق شاخص‌های توصیفی مطالعه از چهار شاخص مکانی فراوانی تعداد کل مکان شمارش شده، تعداد تجمعی سایت‌های خالص جرم، تعداد نسبی مکان‌های خالص جرم در کنار ضریب تکرار مکان‌های خالص جرم در هر سه محله استفاده شده است. محلات نارمک، نازی‌آباد و پونک به ترتیب بیشترین تعداد فراوانی نسبی مکان‌های خالص جرم را به خود اختصاص داده‌اند. ضریب تکرار مکان‌های خالص جرم در محله نازی‌آباد بیشتر از محله پونک و این شاخص در محله پونک بیشتر از محله نارمک بوده است. در مقابل، تعداد تجمعی مکان‌های خالص شمارش شده در محله نازی‌آباد بیشتر از محله نارمک بوده و محله نارمک نیز فراوانی بیشتری در این شاخص از محله پونک داشته است. استقرار فضایی مکان‌محور جرایم در بین هر سه محله نشانگر دو سطح متعارف از الگومندی مکانی جرایم به دو شکل خوشه‌ای و پراکنده است. در بین محلات هدف نیز، لزوماً توزیع یکسان جرایم از حیث فراوانی تکرار در یک مکان معین جرم دیده نمی‌شود. به عنوان مثال، یک پارک عمومی در محله‌ای همانند نازی‌آباد به عنوان مکان قتل است و در عوض مکانی به نام باغ و حتی یک ساندویچ‌فروشی محل و مکان قتل در محله پونک قرار گرفته است. در شاخص تطبیقی و اولویت‌سنجی آمار فراوانی جرایم نیز، بالاترین فراوانی جرایم در این سه محله به ترتیب جرایم سرقت، زورگیری و قتل است. در جرم نخست یعنی سرقت، محله نارمک با تعداد فراوانی ۷۷ مورد نخستین محله از نظر فراوانی جرم سرقت است. پس از آن محله نازی‌آباد با ۷۲ مورد فقره سرقت در جایگاه قرار دارد. محله پونک نیز با ۲۹ فقره سرقت گزارش شده در جایگاه سوم قرار دارد. در جرایم دوم و سوم یعنی جرایم زورگیری و قتل نیز به ترتیب محله‌های نازی‌آباد، نارمک و پونک بیشترین تعداد فراوانی جرم را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین در دو مقایسه شاخص‌های آماری و مکانی یاد شده، محله نازی‌آباد، در مجموع بیشترین معضله را از حیث امنیت شهری در این بازه داشته است. از سوی دیگر، مکان‌های استخراج شده، طیف گوناگونی از انواع مکان‌ها در جرم اعم از مکان‌های پرتکرار در جرم تا مکان‌های کم‌تکرار در جرم را در هر سه محله نشان می‌دهد. در توزیع این مکان‌های نهایی جرایم تفاوت‌ها و شباهت‌هایی با یکدیگر مشاهده می‌گردد. بررسی تطبیقی در این زمینه گویای آن است که در جرم نخست یعنی سرقت، خانه‌های مسکونی و آپارتمانی (بدون محاسبه آمار مجتمع‌های مسکونی) به عنوان مکان نهایی غالب جرم در میان دو محله از سه محله یعنی محلات نارمک و نازی‌آباد، دارای اشتراک مکانی به عنوان مکان نهایی جرم است. بنابر سهم بالای کاربری مسکونی این دو محله به کل کاربری اراضی محلات، پیشنهاد می‌شود، فن مدیریت مکان به عنوان نزدیک‌ترین فن پیشگیری وضعی به مقوله مکان در این دو محله به طور عملیاتی پیاده‌سازی و اجرایی گردد. محققان آتی می‌توانند از این یافته مطالعه برای بهبود و ارتقاء امنیت خانه‌های مسکونی این دو محله استفاده نموده و خلاءهای موجود در تحقیقات مکان‌محور مدیریت مکان را نیز جبران کنند. دستگاه پلیس نیز می‌تواند بنابر ویژگی امکان پیش‌بینی کنندگی مکان‌های جرم در جرایم آتی، تمرکز پیشگیری خود را در این جرم بر مکان‌های مسکونی قرار دهد. از طرف دیگر، در جرم دوم یعنی زورگیری، خیابان‌ها و معابر عمومی محله؛ مکان مشترک غالب در میان هر سه محله است و عمیقاً نشانگر تمرکزپذیری جرم در یک مکان معین، چسبندگی جرم به مکان و پیوستگی مکان-جرم با یکدیگر و نیز نمایان‌کننده سهولت امکان نفوذ به شبکه معابر و زورگیری از قربانیان توسط مجرمان و زورگیران است. در مقابل در جرم سوم یعنی قتل نیز مجدداً نقش شبکه معابر به عنوان مکان غالب جرم در میان دو محله از محلات هدف یعنی محلات نازی‌آباد و پونک نمایان است. نظر به اشتراک نقش شبکه معابر در جرایم زورگیری و قتل و به ویژه چسبندگی جرم زورگیری به مکان شبکه معابر، پیشنهاد می‌گردد تمرکز محققان آتی در خوانش‌های نوین از مفهوم مکان بر روی مکان خرد یا سایت جرم‌خیز شبکه معابر به ویژه از منظر فنون پیشگیری وضعی از جرم همانند مدیریت مکان باشد. آگاه‌سازی عموم خانواده‌ها از ضریب خطرپذیری بالای حضور در شبکه معابر این محلات نیز در قالب کارگاه‌های

آموزشی با محوریت پیشگیری از جرم؛ ضریب انتخاب شهروندان عادی به عنوان طعمه و قربانی مجرمان را کمتر کرده و تعداد انتخاب منطقی مجرمان را نیز به طرز محسوسی بنابر کاهش فرصت‌های جرم در شبکه معابر، کاهش خواهد داد. در یک نگاه تطبیقی مکمل نیز مکان‌های نهایی غالب یعنی مکان نخست در جرایم زورگیری، سرقت و قتل به ترتیب «خیابان‌ها و معابر عمومی محلات»، «خانه‌های مسکونی، آپارتمانی» و «خیابان‌ها و معابر عمومی» محلات مورد مطالعه است. انتخاب مکان اولویت‌دار مجرمان این سه محله در دهه ۱۳۹۰ خورشیدی، یعنی مکان و فضای عمومی «خیابان‌ها و معابر عمومی محلات»؛ نیز نشانگر ناامن بودن فضای عمومی شهری و شبکه معابر این سه محله از شهر تهران به نسبت مکان‌های مالکیتی است. در بین مکان‌های مالکیتی هیچ نوع مکان مالکیتی معین و پرتمرکز تجاری یا اداری در بین داده‌های استخراج شده مشاهده نگردید. تنها «مکان نیمه‌عمومی طلافروشی» به عنوان مکان همزمان برخوردار از فراوانی جرم بالا و رتبه بالا در میان محلات هدف قابل شناسایی و معرفی شده است. پیاده سازی فن مدیریت مکان و ارائه مدل‌های عملیاتی از فن مدیریت مکان در این مکان خرد تجاری نیز می‌تواند بنابر حساسیت‌های بالای این صنف حائز دستاورد برای امنیت عمومی ساکنان و کسبه این سه محله باشد. سایر مکان‌های تجاری نیز می‌توانند به تناسب مورد از فنون مدیریت ریسک در جهت کاهش ضریب انتخاب مکان تجاری به عنوان مکان نهایی جرم استفاده نمایند و با گزارش‌های ادواری؛ زمینه ایمنی و امنیت در مکان را ارتقاء دهند. در مقام مقایسه مطالعات با یکدیگر، این مطالعه قرائت‌های نوین از مفهوم مکان را به جامعه علمی کشور معرفی و این قرائت را به طور عملیاتی در سه نمونه از محلات شهر تهران پیاده‌سازی نمود. تجزیه و تحلیل‌های خردمحور از مکان‌های نهایی جرم در این سه محله از یک‌سو نشان می‌دهد که شاخص‌ها و مولفه‌های اجتماعی و کالبدی شهرسازی همانند تراکم جمعیتی و یا مساحت محله به تنهایی نمایانگر میزان جرم‌خیزی محلات نبوده و از سوی دیگری شاخص‌های میانی مقیاسی همانند الگوی ساخت شهری بافت محلات و چیدمان کاربری اراضی به وضوح در کنار مولفه‌های خرد مقیاس مکان‌های نهایی جرم در میزان جرم‌خیزی محلات نقش داشته و در این موارد تحلیل‌های ترکیبی خردمقیاس و میانی مقیاس برای سنجش میزان امنیت در محلات شهری نتایج به مراتب بهتری به نسبت تحلیل‌های منفرد میانی مقیاس یا خردمقیاس به همراه خواهند داشت. از حیث پوشش‌دهی رسانه ای خبری و دقت در اخبار جرایم شهری نیز کمبودها و نقدهای تحقیقات پیشینی در این زمینه در این مطالعه نیز مشاهده گردید. به طوری که، در پایگاه «مگ ایران»، به آدرس‌های دقیق خرد جرم استناد نشده و فقط به ماهیت مکانی خیابان‌ها و معابر عمومی به عنوان مکان رخداد جرم اشاره گردیده و از این رو، امکان ردیابی نقطه‌ای و ردیابی‌های ریزمقیاس مکان‌های جرم برای محققان در دستگاه جرم‌شناسی مکانی وجود ندارد. لازم به یادآوری است که بنابر آمارهای در دسترس و منتشر شده در سطح جرایم، بخشی از یافته‌های تحقیق همسو با آمارهای پیشینی بوده و به طور مثال سطح متوسط ناامنی محله نارمک مندرج در اسناد توسعه محله‌ای این محدوده به نسبت محله پرمعضله نازی‌آباد تایید گردیده و شاخص‌های ناامنی زورگیری در محله پونک نیز در این مطالعه مشاهده گردیده است. با این وجود، بخشی دیگر از جرایم تکرار شده در اسناد بالادستی نیز همانند سطح بالای توزیع جرایم مواد مخدر در محله نازی‌آباد نیز به دلیل فقدان استناد آمارهای انتظامی در دسترس جرایم به آن جرایم، امکان مقایسه تطبیقی را در این تحقیق نداشته‌اند. در مجموع، برآیند نهایی تمامی یافته‌های این پژوهش موردی می‌تواند در ارتقاء امنیت‌پذیری بیشتر محلات سه‌گانه منتخب شهر تهران موثر واقع شود. تداوم تحقیقات در این زمینه توصیه شده و این مهم تأثیرات فراوانی در آگاهی خردمحور فضایی در شهر تهران را می‌تواند با خود با ارمغان بیاورد و زمینه امنیت این شهر را تدریجاً بیش از پیش ارتقاء دهد.

پی‌نوشت‌ها

1. Free Will
2. Risk Society
3. Gottfredson and Hirschi
4. Macro Level
5. Meso Level
6. Social Disorganization Theory
7. Routine Activity Theory
8. Defensible Space
9. Broken Windows Theory
10. Rational Choice Theory
11. Place Management
12. Place manager
13. Secondary Crime Triangle
14. Jane Jacobs
15. Eyes Upon The Street
16. Oscar Newman
17. Bill Hillier
18. Micro-Urban Environments
19. Immediate Environments
20. Crime Events Causes
21. Crime Settings
22. Particular Places
23. Hotspot
24. Place Features
25. clustering of place
26. Risky Facilities

27. Criminology of place	37. Mixed Use Places
28. Troublesome Places	38. Risk Management
29. Pooled Places	39. Physical Space Organization
30. Proximal Places	40. Regulation Of Conduct
31. Proprietary Places	41. Access Control
32. Crime Sites	42. Resource Acquisition
33. Convergent Settings	43. Prevention of Loss
34. Comfort Spaces	44. The Stadswacht
35. Corrupting Spot	45. Neighborhood Watch
36. Crime Place Networks	46. Third-Party Policing

منابع

- احمدآبادی، ز.، صالحی هیکویی، م.، احمدآبادی، ع. (۱۳۸۶). رابطه مکان و جرم: مطالعه آسیب شناسی گیم‌نت‌های شهر تهران، فصل نامه رفاه اجتماعی، ۷ (۴): ۲۵۳-۲۷۵.
- احمدی، س.، سیف‌الدینی، ف.، کلانتری، م. (۱۳۹۲). تحلیل فضایی الگوهای بزهکاری در منطقه ۱۷ شهرداری تهران، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۳ (۳۱): ۴۷-۷۲.
- افضلی، ر.، صرامی، ح.، ایرانخواه، الف. (۱۳۹۷). تحلیل محتوای مطالب رسانه‌های چاپی در امر کنترل و مقابله با مواد مخدر در ایران (روزنامه‌های اطلاعات و ایران)، فصلنامه اعتیادپژوهی سوء مصرف مواد، ۱۲ (۱): ۳۱-۵۲.
- افقهی، الف.، نقیب السادات، س. ر. (۱۳۹۱). بررسی نحوه انعکاس اخبار حوادث در مطبوعات فارسی (مطالعه موردی چهار روزنامه صبح ایران)، ۲۳ (۲): ۱۶۱-۱۷۴.
- برنامه توسعه محله نازی‌آباد (۱۳۹۸). مهندسان مشاور برنامه‌ریزان توسعه اقتصادی آپادانا، دفتر توسعه محله‌ای جوادیه و نازی‌آباد، سازمان نوسازی شهر تهران.
- پوراحمد، الف.، رهنمایی، م. ت.، کلانتری، م. (۱۳۸۲). بررسی جغرافیایی جرایم در شهر تهران، نشریه پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۵ (۱): ۸۱-۹۸.
- تقوایی، ع. الف.، رفیعیان، م.، رضوان، ع. (۱۳۹۰). تحلیل رابطه بین مولفه‌های کاربری زمین با کاهش جرایم و ناامنی شهری، مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهر تهران، نشریه پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۴۳ (۳): ۱۹۰-۳۸.
- حسینی، س. ع.، ویسی، ر.، احمدی، س. (۱۳۹۲). بررسی تاثیر کاربری اراضی شهری در وقوع جرایم مواد مخدر منطقه ۲ شهرداری تهران، نشریه چشم‌انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، ۸ (۲۵): ۱۲۷-۱۴۶.
- حسینی، س. ب.، کاملی، م. (۱۳۹۶). عوامل محیطی موثر بر وقوع جرائم شهری (جرم سرقت) مطالعه موردی: منطقه ۱ و ۷ شهر قم، فصل‌نامه جغرافیا، ۱۵ (۵۳): ۲۰۵-۲۱۸.
- خبرگزاری مَدَآرا (۱۳۹۹). رییس پلیس آگاهی تهران بزرگ: در سه ماهه اخیر بیش از ۵۰ درصد سارقان «بار اولی» بودند، شناسه خبر: ۱۲۵۴۶۰. <https://modara.ir/?p=125460>
- رحیمی، ل.، صبوری، ص. (۱۳۹۶). امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری و بررسی عوامل فیزیکی موثر بر آن نمونه موردی: پارک ائل گلی تبریز، نشریه مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، ۱۵ (۴): ۳۹-۷۷.
- روزنامه ایران (۱۳۹۰). گزارش خبری واقعه ۳ مهر، صاحب ساندویچی قربانی آتش انتقام کارگر اخراجی، شماره خبر ۴۸۹۷، دسترسی از پایگاه (<https://www.magiran.com/article/2364637>)، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۹/۰۳/۱۵.
- روزنامه شرق (۱۳۹۰). گزارش خبری واقعه ۲ اردیبهشت، جزئیات دستگیری سارقان دستگاه‌های خودپرداز تهران، شماره خبر ۳۱۲۹، دسترسی از پایگاه <https://www.magiran.com/article/3732762>، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۹/۰۳/۱۱.
- زلفی گل، س.، سجاذاده، ح. (۱۳۹۶). بررسی نحو فضایی ساختار محله‌های سنتی با نگرش محرک توسعه، نمونه موردی: محله حاجی شهر همدان، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۸ (۴): ۵۳-۷۰.

- سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران (۱۳۹۹). گزارشات توصیفی پارامترهای آماری- مکانی محلات شهر تهران، پایگاه داده‌نما، شهرداری تهران، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۹/۰۹/۲۹.
- سند راهبردی توسعه محله نارمک (۱۳۹۲). اسناد توسعه محله‌ای، معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهری: شهرداری ناحیه دو، شهرداری منطقه هشت، شهرداری تهران.
- شایگان، ف. (۱۳۸۹). رسانه و آموزش جرم، مطالعه موردی (صفحه حوادث روزنامه جام‌جم سال ۱۳۸۸)، فصلنامه مطالعات اجتماعی، ۱ (۲۴): ۹۱-۱۱۶.
- شمعی، ع.، قنبری، ع. الف.، عین‌شاهی میرزا، م. (۱۳۹۲). تحلیل فضایی جرایم شهری در مناطق بیست و دو گانه کلان‌شهر تهران، نشریه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۲ (۲): ۱۱۷-۱۳۰.
- عسکری، م.، رجبی، آ. (۱۳۹۵). تحلیلی بر ارتقای امنیت فضاهای شهری به کمک سیاست مکان‌محور محیط از محیط، مطالعه موردی: محله‌های لشکر شرقی و لشکر غربی منطقه ۸ تهران، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۱ (۱): ۸۶-۱۲۲.
- غنی زاده، ج.، کلاتری، م. (۱۳۹۱). آسیب شناسی نظم و امنیت در پارک‌های شهر تهران با استفاده از اصول و راهبردهای پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی، پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۵ (۳): ۷۷-۱۰۶.
- فرجیها، م. (۱۳۸۵). بازتاب رسانه‌ای جرم، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۶ (۳): ۵۷-۸۶.
- کلاتری، م.، شیعہ، الف.، رفیعان، م. (۱۳۹۹). الگوی رابطه‌ای مدیریت مکان- جرم به عنوان رهیافتی روش‌شناختی در جرایم شهری، نشریه دانش انتظامی، ۲۲ (۴): ۲۵-۶۷.
- گزارش رصد کیفیت زندگی در شهر تهران (۱۳۹۴). خلاصه گزارش رصد کیفیت زندگی شهر تهران، شهرداری تهران، دسترسی از پایگاه (<https://www.hamshahrionline.ir/news/446184>)، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۸/۱۱/۰۱.
- محسنی تبریزی، ع.، قهرمانی، س.، یاهک، س. (۱۳۹۰). فضاهای بی‌دفاع شهری و خشونت مطالعه موردی فضاهای بی‌دفاع شهر تهران، نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۲ (۴): ۵۱-۷۰.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵، گزارش جمعیتی استان تهران، تهران: مرکز آمار ایران.
- مقیمی، م. (۱۳۹۶). بررسی نقش مکان در ایجاد موقعیت جرم؛ تدوین و تنظیم تدابیر و راه کارهای مکان‌محور برای پیشگیری وضعی از جرم. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۹ (۱): ۱۵۵-۱۸۶.
- منطقی، م.، رشیدی حر، ج. (۱۳۹۱). بررسی فضای اجتماعی گیم‌نت‌ها، فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۶ (۲): ۴۰-۵۱.
- مهندسان مشاور نقش محیط (۱۳۸۴). الگوی توسعه منطقه ۱۶ (ویرایش دوم)، کارفرما: شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران.
- مهندسین مشاور زیستا (۱۳۸۴). الگوی توسعه منطقه ۸، کارفرما: شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، نهاد مشترک مسئول تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی تهران.
- مهندسین مشاور شارمند (۱۳۸۴). الگوی توسعه منطقه ۵، کارفرما: شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، نهاد مشترک مسئول تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی تهران.
- نجاتی حسینی، س. م.، صالحی، ع. س. (۱۳۹۶). گونه‌شناسی اجتماعی قتل‌های منعکس شده در مطبوعات ایران (تحلیل محتوای روزنامه‌های همشهری، ایران و شرق از دی ماه ۹۲ تا دی ماه ۹۳)، سومین کنفرانس ملی علوم انسانی.
- نظم‌فر، ح.، علوی، س.، عشقی چهاربرج، ع. (۱۳۹۷). ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: پارک‌های شهر تهران)، نشریه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۲ (۲): ۱۳۳-۱۶۵.
- Abrams, D.S. (2020). COVID and Crime: An Early Empirical Look, aculty Scholarship at Penn Law 2204. https://scholarship.law.upenn.edu/faculty_scholarship/2204
- Beck, U.(1992). Risk Society, Towards a New Modernity, London: Sage Publications Ltd.
- Boba Santos, R.(2017). Crime Analysis With Crime Mapping, SAGE Publications, Inc.
- Bottoms, A.E., & Wiles, W. (2002). Environmental criminology. In M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner (Eds.), Oxford Handbook of Criminology (pp. 620–656). Oxford: OxfordUniversity Press.

- Carrabine, E., Cox, P., Lee, M., Plummer, K., South, N. (2009). *Criminology: A Sociological Introduction*, New York: Routledge.
- Clarke, R.V.(2005). "Seven misconceptions of situational crime prevention", In: Tilley, N(ed) (2005). *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*, Devon: Willan Publishing, pp:39-70.
- Clarke, R.V., Eck, J.E.(2005). *Crime Analysis For Problem Solvers In 60 Small Steps*, Center for Problem-Oriented Policing, U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.
- Crowe, T., Fennelly, L.(2013).*Crime Prevention Through Environmental Design*,Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Douglas, S; Welsh, B.C.(2020). Place managers for crime prevention: the theoretical and empirical status of a neglected situational crime prevention technique, *Crime Prevention and Community Safety*, 22 (2):99-109.
- Eck J.E., Weisburd, D. (1995). *Crime Places In Crime Theory*. In: Eck JE, DavidW(eds).(1995) *Crime and place*, vol 4. The Police Executive Research Forum, Washington, DC, pp 1-34.
- Eck, J.E., Guerette, R.T.(2012). Own the Place, Own the Crime Prevention, How Evidence about Place-Based Crime Shifts the Burden of Prevention, In Loeber, R. Welsh, B.C. (eds). *The Future of Criminology*, New York: Oxford University Press,PP:166-177.
- Eck, J.E.,Clarke, R.V., Guerette, R.T.(2007). Risky Facilities: Crime Concentration in Homogeneous Sets of Establishments and Facilities, *Crime Prevention Studies*, volume 21, pp. 225-264.
- Groff, E.R.,Weisburd, D., Yang, S.M.(2010). Is it Important to Examine Crime Trends at a Local "Micro" Level?: A Longitudinal Analysis of Street to Street Variability in Crime Trajectories, *J Quant Criminol* 26:7-32 ,DOI 10.1007/sl 0940-009-9081-y.
- Herold, M., Biehl, R., Madensen, T.D. (2017). *Understanding Crime-Place Networks*. 27th Annual Problem-Oriented Policing Conference, October 2-4,Houston, Texas.
- Hillier, B., & Sahbaz, O. (2005). High resolution analysis of crime patterns in urban street networks: An initial statistical sketch from an ongoing study of a London borough. In A. van Nes (Ed.). *Proceedings of 5th international space syntax*: TU Delft. Delft: Tech.Press
- Johnston,J., Shearing, C.(2003).*Governing Security, Exploration In Policing And Justice*, London:Routledge.
- Kikuchi, G. (2010). *Neighborhood Structures and Crime, A Spatial Analysis*. LFB Scholarly Publishing LLC, El Paso.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*, London:Sage.
- Loukaitou-Sideris, A. (2012). *Safe on the move: The importance of the built environment*. In *The urban fabric of crime and fear* (pp: 85-110). Springer Netherlands.
- Madensen, T. D. (2007). *Bar Management and Crime: Toward a Dynamic Theory of Place Management and Crime Hotspots*. Ph.D. Dissertation. Cincinnati, OH:University of Cincinnati.
- Madensen, T.D., Eck, J.E. (2013). *Crime places and place management*, In Cullen, F.T. and Wilcox, P. (eds). *The Oxford handbook of criminological theory*,New York: Oxford University Press, pp: 554-578.
- Margagliotti, G., Bollé, T., & Rossy, Q. (2019). Worldwide analysis of crimes by the traces of their online media coverage: The case of jewellery store robberies. *Digital Investigation*, 31, 200889,pp:1-10.
- Mazerolle, L., Ransley, J.(2006). Advocate: "The case for third-party policing", In Weisburd, D., Braga, A.A. (eds)(2006). *Police Innovation Contrasting Perspectives*, Cambridge: Cambridge University Press,pp:191-206.
- Morrison, W. (1995). *Theoretical Criminology:From Modernity To Post-Modernism*, London:Cavendish Publishing Limited.
- Paulsen, D.J. (2013). *Crime and Planning_Building Socially Sustainable Communities*, Boca Raton: CRC Press.

- Payne, T.C.(2010). Does Changing Ownership Change Crime? An Analysis of Apartment Ownership and Crime in Cincinnati, Ph.D. Dissertation. Cincinnati, OH:University of Cincinnati.
- Schneider, S. (2015).Crime Prevention, Theory And Practice, London:Taylor & Francis Group: Crc Press.
- Scott, M., Eck, j., Knutsson, j., Goldstein, H.(2008). Problem-oriented policing and environmental criminology, In Wortley, R.,Mazerolle, L. (eds) (2008). Environmental Criminology and Crime Analysis, , Devon: Willan Publishing, pp:221-246.
- Sherman, L. W., Gartin, P. R., Buerger, M. E. (1989). Hot spots of predatory crime: Routine activities and the criminology of place. Criminology, 27, 27-55.
- Sidebottom, A.,Wortley, R.(2016). "Environmental Criminology", In Piquero, A.R.(2016). The Handbook of Criminological Theory, West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd, pp: 156-181.
- Weisburd, D., Groff, E.R., Yang, S.M.(2012). The Criminology of Place, Street Segments And Our Understanding Of The Crime Problem, NY: Oxford University Press.
- Weisburd, D., Telep, C. W. (2014). Law of Crime Concentrations at Places, In Bruinsma, G., Weisburd, D. (eds). Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice, New York: Springer Science+Business Media, PP: 2827-2834.
- Welsh, B.C., Farrington, D.P., O'Dell, S.J.(2010). "Effectiveness of Public Area Surveillance for Crime Prevention:Security Guards, Place Managers and Defensible Space", Stockholm: Swedish National Council for Crime Prevention.
- Welsh, B.C., Farrington, D.P.(2009). Making Public Places Safer,Surveillance and Crime Prevention, NY: Oxford University Press, Inc.

Content analysis of Place-oriented crimes in Tehran city during the period of 1390-1398, case study: Narmak, Naziabad and Poonak neighborhoods

Mitra Kalantari, Department of Urban Planning, Faculty of Engineering, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ismaeil Shieh, Professor, Department of Urban Planning, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mojtaba Rafieian, Associate Professor, Department of Urban Planning, Tarbiat Modarres University, Faculty of Art, Tehran, Iran

Extended abstract

Introduction: Cultural diversity, ethnicity, differences in language, and different living crimes are among the most enduring challenges of urban life, and insecurity is a priority category in the quality of life in urban spaces. The big city of Tehran has the highest share of the population to urban population in the whole country and is the most criminal city in Iran. New readings of place and place-based micro-centered analyses are among the new operational strategies for crime prevention that have not been considered theoretically and operationally by the authorities and thinkers in the field of urban security in Iran. This study examined the statistical and place-based features on final places of crimes in three neighborhoods of Tehran.

Methodology: The study approach is quantitative, and the research tools are quantitative content analysis with the help of inferential propositions and mixed micro-scale and medium-scale analytical-criminological indicators. The statistical population of the research includes daily-police based news events recorded in seven national newspapers of "Iran", "Kayhan", "Etemad", "Shargh", "Jam Jam", "Donya-e-Eqtesad" and "Resalat" in the full-text database of "MagIran" website from the beginning of 1390 to the end of 1398 h, 1100 cases, and 290 crime sites. The research area includes three neighborhoods of Narmak neighborhood, Naziabad neighborhood, and Poonak neighborhood.

Results: The crimes of robbery, extortion, and murder had the highest expected crime rates among the target neighborhoods, respectively. Robbery in the Narmak neighborhood and extortion and murder in the Naziabad neighborhood have been more frequent. With the comparative statistical-place-based indicators, the Naziabad neighborhood has more urban insecurity problems than the other two neighborhoods. The place of residential houses in the crime of robbery and the network of roads in the crimes of extortion and murder have been the main crime sites..

Conclusion: The privacy of citizens and the public space of movement such as streets and squares in these three geographical spaces had a much higher coefficient of insecurity than property places. Finally, place-oriented analyzes are presented separately for statistical and place-based features of crimes. Suggestions like implementing place management techniques on housing plots and network street and square places are provided for each neighborhood and future studies.

Keywords: Crime, Criminology of place, Content Analysis, Tehran City.